

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HİZMET İŞLETMECİLİĞİ YÖNETİMİ VE TASARIMI ANABİLİM DALI

**KARA PARA AKLAMADA LİBYA BANKALARININ
ROLÜ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

AYMAN SALEH RAGAS

DANIŞMAN

DOÇ. DR. TOLGA ULUSOY

TEZ ONAYI

Ayman Saleh RAGAS tarafından hazırlanan "**Kara Para Aklamada Libya Bankalarının Rolü**" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Hizmet İşletmeciliği Yönetimi ve Tasarımı Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Doç.Dr. Tolga ULUSOY
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Prof.Dr. Murat ERDOGAN
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Doç.Dr. Fatma Zehra TAN
Karabük Üniversitesi

22/11/2016

Enstitü Müdürü

Doç.Dr.Duran AYDINÖZÜ

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Ayman Saleh RAGAS

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KARA PARA AKLAMADA LİBYA BANKALARININ ROLÜ

Ayman Saleh RAGAS

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Hizmet İşletmeciliği Yönetim ve Tasarımı

Danışman: Doç.Dr. Tolga ULUSOY

Kara para aklama operasyonları ve gizli ekonomi varlığı arasında çok yakın bir ilişki bulunması ile birlikte, bunların herhangi biri olmadan diğerinden bahsedilmemektedir. Çünkü Kara para aklama operasyonları, gizli ekonomiden oluşturulan kirli paranın, ilan edilen (görünen/ açık) ekonomiye dönüştürülmesi ve ulaşması için bir köprü olarak görevlenmektedir. Bu araştırma, kara para aklama olgusunu, kaynak, etkive mücadele yöntemleri açısından çalışmalar içermektedir.

Kullanılan mücadele yöntemleri arasında bankacılık, uluslararası ve yasal işlemler ve yer almaktadır. Söz konusu olan bu önlemlerinne kadar ciddi olduğunu öğrenmek için, 1998 - 2008 yılları arasında Avustralya, Avusturya, Bulgaristan, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İtalya, Yunanistan ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde, gizli ekonomi ve para aklama operasyonları boyutlarının ölçümü ve analizi yapılmıştır. Böylece, bu ülkelerin bahsedilen fenomen üzerindeki farklı mevzuatve kontrol kapsamaları gösterilmiştir.

Araştırmaya göre, İtalya, Fransave Kanada ülkelerinde kara para aklama hacmiyüksek bulunmuştur. Bu da kara para aklama ile ilgili bulunan mevzuatın yetersizliğini ve uygulamasının ciddi olmadığını ve böylece kontrol etmesinin mümkün olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, bu araştırma para aklama ile mücadele içinbir dizi tavsiyelerde bulunmuştur.

Bunların arasında, tüm biçimleri ile para aklamanın mücadelesine ilişkin ulusal mevzuatın oluşturulması, kirli paraya tamamıyla el konulma cezalandırılması, para

aklamamücadelesi ile ilgili uluslararası işbirliğinin aktif hale getirilmesi ve bu operasyonlara karşı mücadelelerde olağanüstü sonuçlar elde ettiği bazı gelişmiş ülkelerinden deneyimlerinden en iyi şekilde yararlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Libya Bankacılığı, Kara Para Aklamayı Önleme, Gölge Ekonomiler

2016, 61 sayfa

Bilim Kodu: 1153

ABSTRACT

Master Thesis

THE ROLE OF LIBYAN BANKS IN ANTI-MONEY LAUNDERING

Ayman Saleh RAGAS

Kastamonu University

Social Science Institute

Service Operations Management and Design

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Tolga ULUSOY

There is a pertinent relationship between money laundering transactions and the existence of shadow economy. Each one of them depends on the other because money laundering transactions are considered to be a bridge on which the dirty money crosses. that generates from the shadow economy to reach the clear one.

The study includes studying the money laundering phenomenon, its resources, impacts and the methods used to face it. It was lighted by the bank, international and law procedures , it has measured and analyzed the size of the shadow economy and money laundering through the period of (1989-2008) in a number of developed countries such as (Australia, Austria, Bulgaria, Canada, Denmark, Finland, France, Italy, Greece and Japan). It shows the difference between these countries through their legislation and controls on this phenomenon. In (Italy, France and Canada) size of procedures of the money laundering increased. That means shows that the disadvantage of their legislation and the seriousness of their application and inability to control them. As for the countries, money laundering procedures were less in size and that explains the seriousness in applying the laws and the procedures which have been adopted.

The research reaches many conclusions which confirm the necessity of legislation of a national law to fight money laundering to provide for all types of them and include the punishment of the complete confiscation of the dirty money and its instrument. In addition to the necessity of activating of the international cooperation concerning anti-money laundering and the extreme use from the past experiences of some of the

developed countries which have achieved brilliant success in the face of such procedures.

Keywords: Libyan Banks, Anti-Money Laundering, Shadow Economy

2006, 61 pages

Science Code: 1153

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin her aşamasında bana destek olan, ilginç fikirleri ve ilk günden beri benden esirgemeyen başta danışmanım Sayın Doç.Dr.Tolga ULUSOY olmak üzere, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı ve İşletme Bölümü Başkanı Sayın Prof.Dr.Yavuz Demirel'e, Tezimi sabırla okuyan değerli jüri üyelerime ve Üniversitemizin, Enstitümüzün değerli mensuplarına teşekkürü borç bilirim.

Ayman Saleh RAGAS

Kastamonu 2016

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAYI	iii
TAAHHÜTNAME	iv
ABSTRACT	vi
ÖZET	viii
TEŞEKKÜR	x
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR TARAMA.....	4
2.1. Kara Para Aklama Tanım	4
2.2. Para Aklama Evreleri	4
2.3. Kara Para Aklamının Tarihçesi	5
2.4. Kara Para Akışı ve Hareket Yönü	6
2.5. Para Aklama Araç ve Teknikler	7
2.6. Para Aklama ve Yarattığı Suç İlişkisi	10
2.7. Para Aklamının Ekonomik Politikalar Üzerindeki Olumsuz Etkileri.....	11
2.8. Para Aklamının Yayılmasının Arkasında Yatan Temel Nedenler	13
2.9. Para Aklamada Bankaların Konumu	14
3. KARA PARA AKLAMASININ ÖNLENMESİ VE BANKACILIK	15
3.1. Kontrol Kavramı.....	15
3.2. Kontrol Hedefleri.....	16
3.3. Kontrol Çeşitleri	16
3.4. Kontrol Araçları ve Teknikleri	17
3.5. Etkin Kontrol Mekanizmasının Özellikleri	19
3.6. Kontrol Mekanizmasının Aşamaları	19
3.7. Bankacılık Kontrolü	20
3.8. Merkez Bankalarının Bankalar Üzerindeki Yaptırımları	21
4. BÖLGESEL, ULUSAL VE ULUSLARARASI ÖNLEME ÇALIŞMALARI.....	31
4.1. Birleşmiş Milletler Uluslararası Suçlarla Mücadele ve Önleme Çabaları.....	32
4.2. Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi.....	32
4.3. Kara Para Aklamaya Karşı Mali Eylem Gücü Oluşturma (FATF)	33
4.4. Libya'da Kara Para Aklamayı Önleme Çabaları	36

5. GÖLGE EKONOMİLER VE KARA PARA AKLAMA OPERASYONLARI ANALİZİ	40
5.1. Gölge Ekonomi Büyüklüğü ve Kara Para Piyasası Tahminlemeleri.....	40
5.2. Kara Para Aklama İşlemlerinin Tahmini Boyutu	44
6. SONUÇ.....	49
KAYNAKÇA	51

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 5.1 Gayri Safi Milli Hasıla Oranları.....	70
Tablo 5.2 Cari Kurlarla Gayri Safi Milli Gelirler.....	71
Tablo 5.3 Seçili Ülke Grubunun Gölge Ekonomi Tahminleri	71
Tablo 5.4 Kara Para Aklama Tahmini Büyümleri.....	75
Tablo 5.5 Yasa Dışı Gelirler.....	76
Tablo 5.6 Kara Para Aklama Büyüklükleri.....	78

1. GİRİŞ

Son zamanlarda daha fazla dikkat çekilen konu çok büyük miktarda yasadışı para üreten eylemlerin ve yasadışı faaliyetlerin gizli ekonomiler oluşturmasıdır. Bu konuda kara paraya bağlı olarak çok aktivite mevcuttur. Karaparanın finansmanı ve uyuşturucu kaçakçılığında uluslararası terörizmi destekleyen örgütler, silah, rüşvet, para birimleri üzerinden yapılan manipülasyon ve spekülasyonlar, parada sahtecilik menkul kıymet satışı farklı formlar ve teknikler kara para aklama için diğer unsurlar olmaktadır. 11 Eylül saldırısında uluslararası toplumu derinden etkileyen ikiz kuleler saldırısında ki terör operasyonları kara para ile olan ilişkisi ispatlanmış bir gerçektir. Kara para aklama Dünya'da terörizmi destekleyen unsurların başını çekmektedir. Eylül 2001 saldırılarında Amerikan bankaları böyle bir kara para aklama operasyonundan haberdar değillerdi. Fakat daha sonra etkin bir takım haberleşme unsurlarıyla karapara aklamanın önüne geçileceği düşünülmekteydi.

Kara para aklama problemi bütün dünyayı ilgilendiren Devlet, millet, etnisite, yaş, cinsiyet, ırk, toplum gibi durumları önemseyen herkesi derinden etkileyen bir durumdur. Bu sorun ayrıca gayri safi milli hasıla büyüklüğü, tasarruf oranları, işsizlik ve yatırım açısından var olduğu toplumlar üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Ayrıca kıtalararası yatırım olgusunu derinden etkiler bir hale gelmiştir. Özellikle terörizmin desteklendiği ülkeler açısından bakacak olursak uluslararası barış için oluşturduğu tehdit bir tarafa kara para aklama uluslararası finans alanında ülke bütçelerini etkileyecek düzeye gelmiştir. Ayrıca ulusal ekonominin emniyet valfi olan döviz piyasası ve bankacılık sistemi üzerinde çok büyük olumsuz etkisi vardır. Kara para aklama, küreselleşme ve iletişim Dünya'da ki uluslararası ticaretin genişlemesi için adı duyulmamış bölgeleri büyükşehirler haline getirecek kuvvettedir. Özellikle internetin gelişmesi ve globalleşme ile birlikte yeni elektronik yolların açılmasıyla para transferinin hızlandırılması özellikle uluslararası ticaret ile birlikte kara para aklamayı günümüzün en tehlikeli elektronik ticarete haline getirmiştir Elektronik ticaretin gelişmesi ve para transferinin hızlandırılması her ne kadar ülkeler arasındaki iletişimi güçlendiriyor olsa da bu gelişme tüm olumsuz kısımlarıyla uluslararası terörizmi bilmeden destekleyerek Dünya barışını

tehdit edici bir noktaya gelmiştir Öyle ki para aklama ve kara para aklanmasının tüm Dünya'ya yayılması elektronik ticaretin gelişmesinden sonra hız kazanmıştır. Uluslararası Para Fonu uzmanları, 100 milyar dolar ile 1.6 trilyon dolar arasında aklanmış para birimlerinin olabileceği tahminlerini yürütmektedirler. Yasal ve idari yapısı zayıf olan herhangi bir ülkenin kara para aklama yayılmasına tabii olacağı ve yasal ve idari yapısını bu tip paralarla destekleyeceği gibi kuvvetli bir olasılık vardır. Bu durumda özellikle terör saldırıları geçirmiş olan Libya'da iç savaşın çıkması ve terör örgütlerinin desteklenmesi kapsamında karaparanın rolü olduğu düşünülmektedir. Özellikle ulusal Libya ekonomisinin emniyeti olan Libya bankalarını tehdit eden kara para operasyonları buradaki boşluklar için kara para aklama önlenmesi yasaları ve şu ana kadar onaylanan önlemlerin uygulanması yol açmıştır. Libya'nın ekonomik çöküşü uluslararası toplum tarafından boykot ve tecrit imkanı olan ve özellikle düşük faizli kredi kullanan bankaları daha duyarlı hale getirmekte ve hükümet karşıtı bir takım ekonomik politikaların yayılmasına imkan tanımaktadır. Libya bankaları ise mali istikrarı güçlendirmek için uluslararası kara para aklama yasaları ve izleme prosedürlerini olabildiğince etkin biçimde uygulamaktadır. Geçirmek istediği yasalarla birlikte uygulamaya çalışmaktadır.

Yasadışı para aklama operasyonları için açık kanallar oluşturulması bankaların birbirleriyle ve yurtdışındaki bankalarla iletişim halinde olarak kara para aklama ve benzeri durumları durdurmak için iç sistemleri için daha fazla yoğunlukta önlemler almak istemeleri, önleyici tedbirler verilmesi önem arz etmektedir. Özellikle Libya bankacılık sisteminde yer alan finansal enstrüman araçlarının kara para aklanmasında kullanılmasını önlemek amacıyla uluslararası bölgesel ve yerel çabalar hızla bankacılık sistemine aktarılmaktadır. Bankalar tarafından kara para aklama ile ilgili mücadelede karşılaşılan engeller bilimsel çalışmalara konu olmaktadır.

Buradaki çalışmanın ana konusu olan Libya'da bankacılıkta kara para aklamanın kontrol edilmesinde ve kullanılan prosedürler de Libya bankacılığının rolü araştırılmıştır. Ayrıca araştırmada iki bölüm mevcuttur. Kara para aklama çalışmalarında komitelerin ve yönetici kadroların rolü ile uluslararası kurallara uygunluk ve regülasyonlar ve bu konuda yapılmış olan birtakım engellemeler ve engelleyici çalışmalardan bahsedilmiştir. Özellikle bankacıların eğitimi ve bu alanda çalışan bankacıları yönlendirici bir takım yönergeler Libya bankacılığında önemli bir

yer tutmaktadır. Yapılan çalışma özellikle Libya'da Derne bölgesinde faaliyet gösteren bankaların kara para aklama operasyonlarına karşı ne tür önlemler almaya çalıştığı ile ilgili yüz yüze görüşmelerden yola çıkmıştır

Bu çalışmada farklı ülkelerdeki bankalara para akışının engellenmesini suçların önüne geçilemeyecek ile uluslararası anlaşmalar ve yerel kuralların kara para aklama engellemede yetersiz kaldığı hipotezi savunulmaktadır. Farklı ülkelerdeki Merkez Bankalarının Libya gibi iç savaş geçirmiş ve halen geçirmekte olan ülkelerde kara para aklama operasyonlarına karşı duyarsız ve tepkisiz kalması ile buradaki suç örgütlerine akan paranın kaynağını bulma da yetersiz kaldığı görüşü öne çıkmaktadır. Cezalar ve cezalarla ilgili hukuki kurallar günümüzde uygulanmakta olup bunlar Libya içerisinde etkili olamamaktadır. Çoğu banka ve finansal kurumlar Libya'da kara para aklama operasyonlarına açık bırakılmaktadırlar. Libya da özellikle gelişen teknolojilerin kara para aklama operasyonlarını arttırdığı gibi bir görüşe bu çalışmada yer verilmemiştir. Ayrıca şunu da belirtmekte fayda vardır ki personel eğitimi ve insan kaynakları yönetiminin geliştirilmesi ile kara para aklanmasının önüne geçmesi arasında kuvvetli bir ilişki olmadığı hipotezi öne çıkmaktadır. Çalışmanın önemi ulusal ekonominin ve Ortadoğu'nun öne çıkan bankalarından olan Libya bankalarının bu bölge için önemli olmasından kaynaklanmaktadır. Libya'da iç savaşla birlikte zayıflayan güvenlik, sosyal bir takım çalkantıları beraberinde getirmiş ve idari yolsuzluğun yanı sıra ekonomik ve siyasi şartlar ışığında Arap Yarımadası'nda yayılan devrimlerin kara para aklama operasyonlarına önyak olduğu, çanak tuttuğu gibi bir durum ortaya çıkmıştır. Daha derin bir bakış açısı ile ulusal ekonomiyi tehdit edilen bir çok olumsuz sorunla baş etmek zorunda kalan Libya hükümeti personel desteği eğitimi elektronik ticaret gibi unsurları gerçekleştirilmesi dahi içinde barındırdığı terör grupları ve dış destekle kara para aklamanın önüne yalnız başına mücadele edememektedir.

2. LİTERATÜR TARAMA

2.1 Kara Para Aklama Tanım

Kara para aklama kavramı: Para aklama, temizleme veya ağartma terimi, yasadışı faaliyetlerden elde edilen kazançların niteliğini gizleme veya gerçeğinden farklı göstermeyi, böylelikle bunların doğal kaynaklardan gelmiş gibi gösterilerek hem ülke içinde hem ülke dışarısında yasadışı faaliyetler için kullanılabilmesini amaçlayan her türlü faaliyet veya girişim anlamına gelir.

Kara para aklama, aynı zamanda uyuşturucu kaçakçılığı veya örgütlü veya örgütsüz suçlarla iştigal eden kişilerce yasadışı gelirin asıl kaynağını gizlemek ve bunu saklamak için başkaca faaliyetler yaparak elde edilen gelire yasallık kazandırma operasyonu olarak da bilinmektedir. (Harvey, 2008).

2.2 Para Aklama Evreleri

Kara para aklama değişik aşamalardan oluşmaktadır ve bu aşamalar şunları da kapsar:

Birinci aşama: yerleştirme aşaması: Bu aşama yasadışı fonların finansal döngüye sokulmasını içerir. Kara para aklayanlarla ve aklama işini yapan kurumla doğrudan bağ nedeniyle en zor aşamadır ve birçok banka hesabındaki fonksiyonel ve yasadışı fonları banka mevduat hesaplarına finansal senet şeklinde transfer etmek amacıyla gelişmekte olan şehirleri ve ülkeleri hedeflemeyi gerektirir (Kelly, 2014).

İkinci aşama: Ayırıştırma aşaması: Bu safhada yasadışı para, karmaşık işlemler yaparak kaynağından uzaklaştırılmakta ve bu fonların kaynağı ve menşei belirsiz hale getirilmektedir. Bu aşamada, bazıları gerçek olmayan yasal isim ve kuruluşlar adına yasadışı parayı finans kurumlarına yatırmak suretiyle yanıltmak maksatlı bir dizi karmaşık finansal ve mali işlemler gerçekleştirilmektedir.

Üçüncü aşama: Bütünleştirme aşaması: Bu aşamada, aklanan para meşru işlemler veya ekonomik faaliyetlerle bütünleştirilerek aklanmakta ve böylelikle para ortaya çıktığı suç faaliyetlerinden uzak görünmektedir. Para aklayanlar, bankayı kara paranın dolaştırıldığı bir finansal kurum olarak istismar etmekte ve hiç kimse bu fonların meşruluğundan şüphe duymamaktadır. Paraya meşruiyet kazandırmak için bazı bankacılık enstrümanları kullanılmaktadır (ör. teminat mektupları ve banka garantileri). Diğer paralar da, gayrimenkul alımı ve ihracat/ithalat gibi farklı araçlarla aklanmaktadır (Quirk, 1997).

2.3 Kara Para Aklamannın Tarihçesi

Her ne kadar kara para aklama onlarca yıl önce ön plana çıkmış olsa da bu suçun kökenleri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Çin imparatorluğu döneminde tüccarlar idarecilerin el koyacağı korkusuyla paralarını aklamakta ve bunları imparatorluk dışına yatırmaktaydılar. Orta Çağlarda Katolik Kilisesi faizi yasaklamıştı ve bu da faiz alanları bu kazançlarını sahte uygulamalarla saklamaya zorlamıştı (Hameed, 2005). Bu terim (para aklama) ilk olarak yasadışı faaliyetleri (uyuşturucu, cinayet soygun... vb) neticesinde yüksek miktarlarda paraya sahip olan Mafya çeteleri tarafından kullanılmıştır. Bu paraların tamamını bankalarda tutmak güç olduğundan, suç faaliyetlerinden elde ettikleri yüksek meblağlarda paraları transfer etmek için paravan olarak şirketler kurma yoluna gittiler ve bankalara yatırmadan önce bu paraların uyuşturucu tozlarından temizlenmesi için hususi yerler kurdular (Nsouli & Le Gall, 2001). Para aklama sadece ABD'de yaygınlaşmakla kalmadı ve İkinci Dünya Savaşında en büyük para aklama işlemleri Swill bankaları tarafından Alman Nazi rejimi için yapılmıştır. Para aklama terimi yetmişlerde yeniden kullanılmaya başlandı. Ancak bu terimin hukuki olarak bir mahkemede ilk kullanımı, Kolombiyalı kokain kaçakçılarının elde ederek akladığı paralara el

konulması davalarının birisinde olmuştur. Organize suçlarla birlikte para aklama fenomeninin küresel olarak yaygınlaşmasıyla ve hızlı teknolojik gelişmeler ve artan karmaşıklıklar nedeniyle, uluslararası toplum kara para aklamayı önleme anlaşmalarıyla ve bunu suç haline getirmek suretiyle bu konuya ilgi göstermeye başladı. Bu anlamda ilk ciddi girişim uluslararası finansal çalışma grubunun oluşturulduğu 1989 yılındaki büyük ülkeler konferansıdır. İlk olarak, kara para aklama faaliyetleri çok eski bir olgu olmakla birlikte günümüzde bu konuda yeni olan şey bunun araçlarının gelişmesi, fonların miktarının artması ve küresel bir hal almasıdır. Yapılış biçimi ve amaçları her ne kadar farklı olsa da amacı aynı olup bu da zenginliğin mevcudiyetini haklı göstermek için elde edilen paralara meşruiyet kazandırmaktır (Sullivan, 2015).

2.4 Kara Para Akışı ve Hareket Yönü

Para aklamanın arkasındaki en önemli sebep, paraları aklamak için bir yol bulmak ve takip edilmekten kurtulmaktır. Günümüzde dahi aklanması gereken kirli paralarla, uyuşturucu ve zihinsel uyarıcılardan elde edilen paralar kastedilmektedir. Ancak, bu terimin anlamı uyuşturucu suçları ile sınırlı kalmamış ve bazıları, klasik bazıları ise yeni diğer birçok malın yasadışı olarak ticaretini kapsayacak şekilde genişlemiştir ve bunların belli sayıda bir çerçevede toplamak oldukça güçtür.

Uluslararası kanun ve düzenlemelere göre malların ve hizmetlerin yasadışı ticareti; uyuşturucu kaçakçılığı ve zihinsel uyarıcıların alım satımı, kölelik, mülteci kaçaklığı, insan organı ticareti, kara borsada döviz alım satımı ve yerel piyasada bulunmayan veya az bulunan malların tekel şeklinde ticareti ve fiyatlama sistemlerinin ihlallerini kapsar (Hopton, 2009).

Hesapları suiistimal ederek veya gelir kaynaklarını saklayarak vergi kaçırmak ve devlet hazinesine iş yükümlülüklerini ödememek.

Kanun ve yönetmelikleri ihlal eden çalışanlara rüşvet ödeme karşılığında izin verilmesi veya ihale verilmesi gibi kamu görevinin şahsi menfaat için yasadışı kullanılması suretiyle idari, politik veya finansal yolsuzluk. Yolsuzluk, silah ve malların pazarlığı için çalışanların aldığı sermaye komisyonlarını ve casusluk gibi yasadışı siyasi faaliyetlerden elde edilen gelirleri de kapsamaktadır.

Ticari hile, ayıplı mal satma ve uluslararası ticari marka ve işaretlerin taklit edilmesi gibi fikri mülkiyet hakkı ihlallerinden elde edilen gelirler (Morais, 2002).

Yerel bankalardan borç almak ve gerekli yükümlülükleri ödemeksizin yabancı transferler yapmak veya küçük tasarruf sahiplerinden ve yatırımcılardan para toplayarak bunları yeterli hukuki ve finansal garantiler olmaksızın yurtdışına kaçırmak. Gümrük vergileri ve harçlarını ödemeksizin malların ve ürünlerin sınırdan kaçakçılığını yapmak. Evrak ve belgelerde sahtecilik yapmak, çevre ile ilgili suçlar, banknot, altın ve değerli metallerin kalpazanlığı ve sahteciliği, borsada kumar oynamak, sadece kar maksatlı olarak doktorların tıbbi operasyonlar yapması (Zagaris, 1999).

2.5 Para Aklamada Araç ve Teknikler

Para aklamanın belirli bir yolu olmayıp suçun gelişiminin yanı sıra aklama işini yapacak olan kişilerin daha güvenli ve bu iş için daha az riskli yerler ve enstrümanlar araması nedeniyle coğrafi lokasyonların yanı sıra aklanacak paralara bağlı olarak kullanılacak metotlar farklılık göstermektedir. Kullanılan enstrüman ve tekniklerin en önemlilerinden bazıları şunlardır:

Klasik teknik:

Sahte pazarlıklar, değerli malların, fiziksel varlıkların satın alımı: İlk aşamada lüks arabalar, değerli metaller, ziynet eşyaları, ünlü ressamın yağlıboya tablolarının yanı sıra sahte alışverişler karşılığında sahte faturaların kullanılıp sonrasında bunların abartılı fiyatlara satılarak rakamların yükseltilmesi, klasik para aklama araçlarından birisi olarak değerlendirilmektedir. Kumar da para aklama için kullanılmakta ve böylelikle aklanan paralar kumardan kazanılmış gibi gösterilmektedir (Kaput&Weeb, 2000).

Sahte kuruluşlar: Kara para aklayanlar, esnek finansal ve ticari sistemleri olan paravan yabancı şirketler kurma yoluna başvurabilirler. Her ne kadar yasal biçimde kurulmuş olsalar da karakteristik olarak ticari amaçları bulunmayan bu şirketler bazı meşru faaliyetlerin yanı sıra para aklama faaliyetine de aracılık etmektedirler ve hükümetler bu şirketlerin finansal belgelerini incelemekte zorluklar yaşamaktadırlar. Bu şirketlerin bazılarının ithalat ve ihracat şirketi, turizm şirketi ve sigorta şirketi şeklini alabilmektedirler (Ryder ve diğerleri., 2014). Para aklayanlar aynı zamanda restoranlar ve turist parkları da satın alarak bunları işletmekte ve böylelikle aklanan para bu kuruluşlardan kazanılmış gibi görünmektedir. Sigorta şirketleri birçok şekilde para aklamak için kullanılmaktadır. Örneğin bir kişi bir şirket için yıllık taksitleri olan bir sigorta poliçesi almakta ve bir süre sonra sigortanın adına düzenlendiği taraf bunu iptal etmekte ve sigorta şirketi sigortalanana bu taksiti tamamen iade etmektedir. Para aklayanlar şüpheleri gidermek için döviz bürolarını ve bankalarla iş yapan broker ofislerini kullanmaktadırlar ve işlemler dünya geneline açılmaktadır.

Karşılık krediler: Bu metot, par aklayanların paraları aklama faaliyetleri üzerinde idari kısıtlamalar olmaksızın bir yabancı bankaya yatırılması ve sonrasında bu yabancı bankadaki parayı teminat göstererek yerel bankaya başvurarak kredi çekme esasına dayanmaktadır (Dumbacher, 1997).

Döviz alışverişi ve kaçakçılığı: Kaçakçılık para aklayıcıların icat ettiği en basit ve en yaygın yöntemlerden birisidir. Yasadışı para, para aklayıcıların kendileri tarafından veya başkaları tarafından çanta ceplerinde veya çocuk oyuncaklarında saklama gibi basit kaçakçılık yollarıyla fiziksel olarak taşınarak kaçırılmaktadır (Williams, 2001).

Bankacılık sistemi: Bankalar en yaygın kullanılan para aklama araçlarıdır. Paralar bir bankadaki bir cari hesaba yatırılmakta ve kirli para ile temiz parayı ayırt etmeyi çok zor hale getirmek için birçok benzer işlem yapılmaktadır. Para aklayanlar aynı zamanda sahte gönderi işlemleri yapmak için akreditif açmaya da başvurabilmektedirler (Villa, 1987).

Modern Teknikler

Modern teknikler çok ileri olup en önemli özellikleri hızları ve değişimleri nedeniyle izlenebilirliklerinin çok zor olmasıdır ve bu tekniklerle paraların herhangi bir kısıtlama veya kontrol olmaksızın transferi kolaydır (Tumer, 2003).

Kredi kartları: Bunlar nakit taşıma yerine ödeme işlemlerinde kullanılan ve bir finans kurumu tarafından veya master card gibi dünyanın her tarafından bankaların üyeliği ve iştiraki ile çıkarılmaktadır. Bu kartların (visa, master card) hamilleri kartı kullanarak malları alabilir ve fatura tutarını ödemek için kartı çıkaran ana merkeze transfer yaparlar. Bu kart, transfer kanallarını kullanmaksızın ve kısıtlamalara maruz kalmaksızın söz konusu meblağı tahsil etmeyi ve almayı mümkün kılmakta ve kartlara para aklama işlemlerini küresel olarak çoğaltma imkanı vermekte böylelikle yayılma alanını genişletmektedir (Masciandaro&Unger, 2007).

Akıllı kartlar: Bu kartlar müşterilerine her hangi bir engel veya yasal kısıtlama olmaksızın kısa süre içerisinde 53den fazla ülkede para çekme imkanı vermektedir. Bu kartlar okunabilir ve elektronik olarak yatı yapabilir elektromanyetik bantlar içermektedir. Her işlem yapıldığında, yapılan işlem tutarı kadar meblağ kartın hafızasında kredi marjından düşülmektedir ve böylelikle kart kaynağından herhangi bir ön izin almaya gerek olmamaktadır.

Elektronik bankalar: Elektronik bankacılık, müşterinin internet üzerinden hesabına ulaşarak istediği bilgileri alabilmesini ve dahili ve harici transferler yapmak, bakiyesini sorgulamak ve borçlarını ödemek gibi işlemleri yapmasını mümkün kılmaktadır. Müşteri şifresini kullanarak bankadaki kişisel hesabına girebilmekte ve yapmak istediği işlemleri yapabilmektedir. Ancak para aklayıcıların bunu tercih etmesinin nedeni hız ve gizlilik sağlamasıdır. Ve sadece internet üzerinden bir talimat vererek, elektronik ticaret için çoklu ufuklar açılmakta ve herhangi bir sınırlama veya kontrol olmaksızın mallara sahip olabilmektedirler.

2.6 Para Aklama ve Yarattığı Suç İlişkisi

Sosyal yapının yıkılması, orta sınıfın kötüleşmesi ve para aklama suçuyla zengin sınıfının yaratılması, zengin ve fakir arasındaki uçurumu arttırmakta ve sosyal sınıflara zarar verecek şekilde para değerini arttırmaktadır.

Projelerin kötü uygulanması, hükümet tarafından verilen ödenek ve hibelerin çalınması bir tür idari yolsuzluk olup bu suçu işleyenler paralarını aklamaya çalışmaktadırlar.

Her türlü suç oranı yerel ve küresel ölçekte artmakta ve suçlar karmaşık ve çok çeşitli biçimler almaktadır. Aynı zamanda toplumda değerler ağının ve ahlak kurallarının tahrip edilmesine katkı yapmaktadır. Ayrıca hukuka başkaldırma olgusu yaygınlaşmakta ve uyuşturucu kültürü çok ciddi boyutlara ulaşmaktadır.

Para aklamamanın olumsuz politik etkileri çok daha karmaşıktır.

İlk olarak; yasadışı geliri olan kişiler daha yüksek pozisyonlara terfi ettiklerinden veya nüfuz sahibi olduklarından, para aklama siyasi huzursuzluğa ve toplumun demokratik ortamının bozulmasına yol açmaktadır (Johnson, 1993).

İkinci olarak; para aklayanlar iç ve bölgesel çatışmaları finanse etmekte ve bunlara silah ve yardım sağlamakta, dini ve ırksal savaşları ve darbeleri teşvik etmekte ve siyasi, sosyal ve ekonomik yıkıma neden olmaktadır. İkinci Dünya Savaşı, Körfez Savaşı, komünizmin çöküşü bunun açık birer örneğidir.

Üçüncü olarak; para aklama oranlarının yüksekliği ile nam salan bir ülke kredibilitesini kaybetmeye karşı savunmasızdır ve ihracat ve ithalatını ve hatta yatırımlarını da kapsayan uluslararası yaptırımlara maruz kalmaktadır. Birçok çalışma para aklamamanın toplum üzerinde pek çok olumsuz etkileri olduğunu ve bu tür suçun devleti, onun politik yapısını, ulusal ekonomiyi, toplumun ahlak sistemini olumsuz etkilediğini teyit etmektedir. Para aklayanlar toplumun en nüfuzlu ve egemen kişileri haline gelmektedir.

2.7 Para Aklamannın Ekonomik Politikalar Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Para aklama her devletin ekonomik istikrarını etkilemektedir. Gayrimeşru kaynaklardan paralara meşruiyet kazandırmak ekonominin aşağıdakiler dahil pek çok sektörü üzerinde büyük zararlara ve olumsuz etkilere sebep olacaktır:

Para aklamannın finans ve bankacılık sektörü üzerindeki etkileri: Bu yasadışı paralar, diğer sonuçlarının yanı sıra, finans ve bankacılık sektörlerinin istikrarını tehdit ettiğinden güvenlerini sarstığından ve itibarlarını zedelediğinden bu sektörleri etkilemektedir. Bu kirli operasyonlar, hisselerin aniden satılması ve hisse fiyatlarının büyük miktarda düşmesine bağlı olarak, bu yasadışı fonları alan borsaların göçmesine de neden olmaktadır (Sultzer, 1995) .

Milli gelir ve dağılımı üzerindeki etkileri: Para aklama ve yurtdışına para kaçırma milli gelirden eksilmelere neden olarak zayıflatmakta ve ekonomiyi yaralamakta, bu paraların ülke içerisinde yatırıma dönüşmesine engel olmaktadır. Bir başka deyişle, iş imkanları yaratan, üretimi arttıran ve fiyat dengesi ve istikrarını sağlayan milli geliri katma değerden mahrum bırakmaktadır.

Para aklama operasyonları milli gelirin düzensiz dağılımına yol açmakta, büyük miktarda para üreten ve çok çalışan sınıftan alınarak yasadışı kazanç elde eden az sayıda kişinin elinde tekelleştiğinden zengin ve fakir arasında uçurum meydana gelmekte ve devleti güçsüz durumda bırakarak milli geliri devletin istikrarını sağlayacak biçimde dağıtmasını engellemektedir. Örneğin, vergi kaçakçılığı devletin gelirlerini azaltmakta ve ekonomik programların finansmanı için yeni vergiler koymaya veya uluslararası para fonlarından borç almaya mecbur bırakmaktadır (Bear&Schneider, 2007).

Para aklamannın milli tasarruf üzerindeki etkileri: Birçok durumda milli gelirden azalan paralar yurtdışına transfer edildiğinden bu gayrimeşru fonların aklanması milli tasarruf ve yatırımları olumsuz etkilemektedir ve iç tasarrufların yatırıma ihtiyaçlarını karşılamasında yetersizliğe neden olmaktadır. Para aklama ülke içerisinde para-dışı şekilde yapıldığında dahi, bu durum yerel yatırım hacmini etkileyecektir. Zira bu paralar altın, değerli antikalar alımı ve gayrimenkul komisyonculuğu gibi tüketim alanlarında kullanıldığından, paranın milli ekonomiye

yarar sağlayacak alanlara yatırılmayıp lüks tüketimde kullanılmasına yol açmaktadır. Böylelikle, ulusal tasarruflarda herhangi bir artış sağlamayan bu paralar verimsiz olarak değerlendirilmektedir ve devlet yatırım programlarını finanse edemediğinden faaliyetlerini azaltmakta ve bunun karşılığında ekonomik büyüme de düşmektedir. (Blum ve diğerleri., 1999).

Para aklamanın yerel para birimi üzerindeki etkileri: Para aklama operasyonlarında genellikle yasadışı paralar yatırım için yurtdışına çıkarılmakta veya yabancı bankalara yatırılmakta ve dolayısıyla yerel para birimi üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Paraların transfer edilmesi süreci, yurtdışına kaçırılan yabancı paralara olan talebi arttırmakta ve yerel para arzına sebep olarak kaçınılmaz olarak yerel para biriminin değerinin yabancı paralar karşısında düşmesine yol açmaktadır (Alexander, 2013).

Para aklamanın enflasyon oranı üzerindeki etkileri: Para aklama operasyonları, bu işi yapanların toplumda bir ürün veya hizmetlerin üretiminde herhangi bir artış olmaksızın yüksek meblağlarda yerel para elde etmelerini sağlamaktadır. Bu para aklayıcılar genellikle bu fonları gelişigüzel ve tüketime dönük olarak kullanmakta ve fiyatlar genel seviyesinin artmasına, enflasyonda bir dizi dalgalanmayla birlikte paranın alım gücünün düşmesine yol açmaktadırlar.

Para aklamanın hükümetlerin ekonomi politikalarını uygulama imkanları üzerindeki etkileri: Bu para aklama operasyonları, gizli mahiyetleri nedeniyle, ölçülemeyen, hesap edilemeyen veya öngörülemeyen bir gizli ekonomiyi temsil etmektedirler ve ülkedeki değişik ekonomik faaliyetleri ani ve sürekli değişimlere maruz bırakmaktadırlar. Bu nedenle mevcut verilerin ve istatistiklerin düşük kredibilitesi ve para aklama operasyonlarının sınırlandırılmaması, devletin ekonomi politikalarını etkili biçimde uygulama kabiliyetini zayıflatmaktadır. Planlama, banka yönetimi ve finansal kurumlardan sorumlu olan kişiler, finansal kredi politikalarını şekillendirirken bankalarda mevcut nakitleri dikkate alırlar. Eğer bu nakit gerçek değerini yansıtmıyorsa, bu durumda devletin finansal politikası ve ekonomisi başarısızlığa karşı yatkın ve duyarlı olacaktır (Savona, 2003).

2.8 Para Aklamanın Arkasında Yatan Temel Nedenler

Para aklama operasyonları, finansal anlamda, güvenlik yönünden ve hukuki bakımdan en hassas, anlaşılması güç ve birbiriyle bağlantılı işlemlerden birisidir. Bu durum, izlenmesinin ve onunla mücadele edilmesinin önüne birçok engel koyarak yayılmasına ve büyümesine katkı yapmaktadır. Para aklamanın yayılmasının en yaygın sebepleri şunlardır:

- Ekonomik küreselleşme, dünya milletleri arasındaki ekonomik açıklık ve iletişim, ağlar, elektronik ticaret ve bankacılık sistemindeki teknolojik gelişmeler (Huelsse, 2008).
- Ülkeler arasındaki çelişkili mevzuatlar ve kontrol prensipleri ki bunlar paranın geçebileceği boşluklar yaratmakta ve para aklayıcıları için amaçlarını gerçekleştirecek münbit zemin sağlamaktadırlar. Ayrıca, bazı ülkeler kara para aklamaya karşı kanunlar çıkarmayıp bu olguyla mücadele edecek sistemler kurmayarak bankacılık alanlarını para aklayıcılar için açık ve güvenli halde bırakmışlardır.
- Bazı bankalar, kişisel haklar olarak müşterilerinin finansal bilgilerini uçtan uca korumak için süresiz gizlilik kanunları kabul etmiştir. Bu ülkeler müşterilerinin paralarını, tasarruflarını ve transferlerini korumaya zaman ayırmıyorlar. Yatırımı canlandırmak ve devletin ekonomik durumunu iyileştirmek için kendilerine düşen bir girişim olarak kaynağını dikkate almaksızın devlete para çekmek için müşterilerinin banka hesap bilgilerini açıklamamaya özen gösteriyorlar. Böylelikle bankacılık gizliliği prensibi ile para aklama ile mücadele arasındaki ters orantı meydana gelmektedir. (Quirk, 1997).
- Soruşturulma korkusuyla güvenlik ve meşruiyet arama
- Bankalar arasında para çekmek, müşteri kazanmak ve kredi faiz ücretleri ve döviz farklarından karlılıklarını arttırmak için rekabet ve bütün bunların hepsi bu paraların kaynağına ve mahiyetine hatırlamaya önem vermeksizin bankalar arasındaki haksız rekabet ve bazı bankaların şüpheli işlemleri teyit edip doğrulamaktan kaçınmaları ile ilgilidir.

- Para arkalayanların, banka hesapları hakkında detaylı bilgi almak ve bazı hesaplara transferlerin ve mevduat miktarlarının görmezden gelinerek gizlenmesi için denetim ofislerindeki bazı personel ve banka çalışanları ile anlaşma yapmaları (Unger ve diğerleri., 2014).

Bazı ülkelerin, gerekli kanunlar ve usuller yüzünden veya paranın kaynağına bakmaksızın yatırım çekme arzularından dolayı, para aklama ile mücadele ihmalleri ve dikkatsizlikleri olabilmektedir. Örneğin dünyadaki en önemli kara para aklama merkezlerinden birisi kabul edilen Bahama Adalarının nüfusu 250 binden daha az olmakla birlikte çoğunluğu silah ticaretinin finansmanı alanında faaliyet gösteren 400 banka vardır (Levi, 2002).

2.9 Kara Para Aklamada Bankaların Konumu

Birçok banka iki sebepten dolayı para aklama karşıtı ilkeleri benimsemekte isteksizdir:

Birincisi bankalar, finansörleri temsil ettiklerinden müşterilerinin para yatırmalarını teşvik ederler ve banka gizliliği de bunun için yapılmıştır. İkincisi de bankalar her ne kadar iyi niyetle yapılmış olsa da kirli mevduat kabul etmekten sorumlu tutulmaktan korkarlar.

Yukarıdaki duruşu gösterenler kendi perspektiflerini şu şekilde haklı göstermektedirler:

1. Para aklama karşıtı prosedürler ve düzenlemeler çıkarmak ekonomik özgürlüğe uluslararası yaklaşımı ihlal etmeye yol açabilir ve bankaların rekabet durumuna da zarar verebilir.
2. Para aklama karşıtı prosedürler benimsemek yatırımlara engel olabilir ve finans hizmetleri endüstrisinin gelişim ve büyümesini kısıtlayabilir. Bunların uygulanması da ayrıca maliyetlerin artmasına yol açabilir.
3. Kara para aklama ile mücadele bankalara olan güveni sarsarken banka hesaplarının gizliliği güveni artırır ve olumlu etkiler meydana getirir (Council, 2005).

Diğer taraftan, para aklama ile mücadelede bankaların rollerinin önemini destekleyeneler farklı bir görüştedirler: Bütün bankalar aynı standartları uyguladıklarında, aralarında herhangi bir rekabet zararına neden olmaksızın aynı düzeyde faaliyet gösterirler. Ekonomik kalkınma projelerine yatırım için suç paralarını kabul etmek, olumsuz yatırım sonuçlarına yol açmaktadır. İlegal çalışmalar için alan açılmakta ve suçla ilgisi olmayan projeler için adil olmayan rekabet meydana gelmektedir (Buchan, 2004). Banka gizliliği aslında meşru kaynaklardan gelen mevduatları korumak için getirilmiştir. Buna göre, bu kanunlar genel ekonomiyi tehdit eden suçlar işleyen kanun kaçaklarını korumayacaklardır. Para aklama ile mücadele için prosedürler ve düzenlemeler yapmak, ekonomik özgürlüğe zarar vermek veya meşru işleri etkilemek anlamına gelme (Reuter ve diğerleri., 2012).

3. KARA PARA AKLANMASININ ÖNLENMESİ VE BANKACILIK

3.1 Kontrol Kavramı

Kontrol, hedefler ve genel performans standartları belirlemek ve mevcut performansı kontrol ederek önceden belirlenmiş hedefin ne ölçüde gerçekleştirildiğini takip etmek, bunu düzeltmek ve değiştirmek için gerekli tedbirleri almak, önündeki her türlü engeli kaldırmak ve herhangi bir engelle karşılaşmadan uygulanması için iş performansı açısından yeni yollar bulmaya çalışmaktır. Hedef ve planların, bunlara uygun etkili ve oldukça verimli metot ve faaliyetlerin uygulanması suretiyle, uygulanmasını kontrol etmeye yönelik organize süreç olarak da tanımlanmaktadır. Böylelikle, sonuçları ölçümleyerek bunları belirlenmiş planlar ve standartlarla mukayese etmek ve sonrasında sapmaların nedenini tespit ederek uygun düzeltici tedbirleri almak suretiyle amaçlanan hedefleri gerçekleştirmek için organizasyon içindeki örgütsel faaliyetin düzenlendiği temel unsur kontroldür (Bausch, 2002).

3.2 Kontrol Hedefleri

Personelin performansı ve davranışları konusunda üst yönetime güncel bilgi sağlamak, değerlendirme işleminde kullanılan en temel unsurdur. Talimatlar ve emirler dahil olmak üzere kurum tarafından çıkarılan kararların, çıkarıldıkları hedef ve amaçlara göre uygulanmasının sağlanması gerekir. Performans veya davranıştaki uygulama farklılıklarını tespit etmek ve bunları düzeltmek için doğru çözümleri bulmak. Farklı faaliyetlerde kontrol süreci yoluyla dahili ve harici değişim göstergelerini tespit etmek ve gelecek planlamasında dikkate alınmak üzere üst yönetimin bilgilendirilmesi (Samel, 1992).

3.3 Kontrol Çeşitleri

Kontrol sürecini yürüten makama bağlı olarak kontrol çok değişik şekiller almaktadır:

İç kontrol kurumun kendi içerisinde ve kendi personeline uygulanan idari kontrolün bir parçasıdır. Uygulama politika ve süreçlerini kontrol etmek suretiyle, organizasyon varlıklarını korumayı, hata ve ihlalleri önlemeyi amaçlar. Operasyonlarda etkililik ve verimliliği teşvik eder ve bunları geliştirme imkânlarını sağlar. İlgili kanun ve sistemlerin uygulanmasını teminat altına alır.

Harici kontrol kurum dışından ve kurumun yönetiminden bağımsız olan taraflarca yapılan ve kurum içi süreçlerin bu kuruluşların işlerini düzenleyen genel plan ve politikalara uygun olarak uygulanmasının hukukiliği sağlamayı amaçlar (Odeh, 2010). Kontrolün uygulanmasının zamanlaması bakımından:

Sonradan kontrol mali yılın bitmesinden, hesapların kapatılmasından ve bilançoların yapılmasından sonra başlar. Bu nedenle önceden yapılmış operasyonlar üzerine odaklanır. Özelliği açısından kontrol: İdari kontrol: En yüksek verimlilik elde etmeyi ve belirlenen politikaların uygulanmasını sağlamayı amaçlar. İzleme ve değerlendirme yoluyla yönetime daha fazla bilgi sağlamanın bir aracı olarak değerlendirilmektedir.

Ön kontrol, faaliyetten önce işin bütün gereklerinin yerine getirilmesini sağlamak suretiyle hataları analiz etmeyi ve ihlallerin önüne geçmeyi amaçlayan önleyici veya tedbiri kontrol olarak adlandırılmaktadır. İşin menfaatleri açısından öngörülen ve fiilen gerçekleşen arasındaki sapmaları ve farklılıkları azaltmayı amaçlar (Van Duyne ve diğerleri., 2003).

Senkronize kontrol faaliyetlerin uygulanması safhasında sapmaları kontrol etmek ve belirlenen kurumsal standartlara uygunluklarını sağlamak için kullanılan bir dizi teknik, prosedür ve düzenlemedir.

Muhasebe kontrolü finansal işlemleri düzeltmeyi amaçlayan ve kanuna göre yapılan klasik kontroldür. Gelir ve harcamaları kontrol ederek ve evrakları ve formları inceleyerek yapılır. Her türlü teknik hata, hile, sahtecilik ve finansal ihlalleri tespit etmek için en yüksek çabayı göstermeyi amaçlar.

Pozitif kontrol bu faaliyetlerin ve prosedürlerin kanunlara ve yönetmeliklere uygun olarak yapıldığını teyit etmeyi amaçlar. Her türlü ihlalin vuku bulmasını önlemeyi ve hedeflerin gerçekleştirilmesini amaçlar.

Negatif kontrol her türlü ihlali önlemek için hataları keşfedip bulmayı amaçlar ve her türlü yetki suiistimalini önlemeyi ve bu gibi ihlallerde bulunanları cezalandırmayı hedefler. Bu kontrol türünün memurları, fiiliyattaki güçlü ve zayıf noktalar bakımından işi icra edenlerin ilgilerini çekmeye veya bu gibi ihlallerin önüne geçmek için öneriler ve alternatifler sunmaya daha az önem verirler. Bu nedenle, bu tür kontrol yapıcı olmaması nedeniyle eleştirilmektedir (Ferwerda, 2008).

3.4 Kontrol Araç ve Teknikleri

Planlanan hedefi gerçekleştirmek için kullanılacak kontrol araç ve teknikleri hedefe göre farklılık gösterebilir ve bunlardan bazıları şunlardır:

Yönetim gözetimi talimatları personeli sağlam ve sıkı çalışmaya yönlendirmeyi amaçlar. Bu aynı zamanda hataları bulmak için bir araç ve sürecin yönetim

tarafından onaylanmasına giden karar alma sürecine ilişkin kurumsal plan, prosedür, belge ve kayıtların yönetim tarafından gözetimini kapsayan yönlendirme ve bilinç tekniğidir. Bu onaylama, kurumun hedeflerinin gerçekleştirilmesi sorumluluğu ile doğrudan bağlantılı bir görevdir (Kersten, 2002).

Yönetim raporlarında icranın verimlilik düzeyi tespit edilmekte ve, bunu standartlarla mukayese etmek suretiyle, gerekli performans ve sapma tanımlanabilmektedir. Bu tür raporlama doğruluk ve geçerlilik gerektirir. Bu tür raporların bazıları düzenli, günlük, haftalık, on beş günlük ve direktif raporlarıdır ve bunların hepsi bazı problemlerin çözülmesine yardımcı olmayı amaçlar. Bu raporlar genellikle finansal ve finansal olmayan konulara odaklanırlar.

İç kontrol organizasyonun görevini ne ölçüde başarıyla gerçekleştirdiğini incelemeyi ve eksiklikleri tespit ederek düzeltici tedbirler uygulamayı kapsar.

Saha kontrolü işin ilerlemesini takip etmek için önceden planlanmamış ve aniden ziyaretler şeklinde teftişlerle yapılır ve sonuçlar gözden geçirilip performans değerlendirilerek eğer sapma varsa bunlar düzeltilmek üzere tespit edilir.

İstatistikî veri kuruluşun faaliyetlerini tespit etmek ve bunları grafik, haritalar ve tablolar şeklinde izlemek için kullanılabilir.

Bütçeler kontrol bütçeleri olarak bilinirler ve gelecek çalışma döneminde yönetimin gerçekleştirmeyi hedeflediği amaçların nicel ve tahmini bir beyanını teşkil ederler. Bütçe, aralarındaki sapma veya farklılığı tanımlamak amacıyla fiili maliyetin mukayesesine temel teşkil eder ve yönetimin odağın esaslı sapmalarda olduğu sapmalara göre yönetim prensibini uygulamasına yardım eder. Böylelikle, planlama, düzenleme ve yönlendirme sonrasında yönetimin dördüncü fonksiyonun bütçe olduğu söylenebilir. Bu kavram, kuruluşun fiili işini değerlendirerek bunu planlanan faaliyetle mukayese etmek ve sonrasında gerekli düzeltmeleri yapmak için sapmaları nitel veya nicel metotla tanımlama şeklinde anlama kavuşmaktadır.

3.5 Etkin Kontrol Mekanizmasının Özellikleri

Etkili kontrol sisteminin temel özellikleri doğruluk, esneklik, ekonomi, objektiflik, uygunluk, öngörme ve iyi iletişimdir. İyi bir kontrol sistemi, geçerli ve uyumlu veri ve bilgilere dayalı olarak doğru olmalıdır. Kontrol esnek olmalı ve uygulama esnasındaki bütün koşulları ve gelişmeleri absorbe etmelidir. Kontrol sisteminin ana amacı operasyonları ve faaliyetleri kontrol ederek her türlü israfı önlemektir. Kontrolün etkili olabilmesi için, ekonomik olması ve elde edilen amaçlarla mukayese edildiğinde görece düşük maliyetli olması gerekir. Kontrol sistemleri objektif ve gerçekçi olmalı ve olguların arzu edilebilirliği ve doğru seçilmesi anlamında doğrudan ele alınabilmesi için kişisel değerlendirmelere tabi olmamalıdır (Khalil&Grizzle, 1996). Faaliyetin mahiyetine ve gerekliliklerine uygunluk: Yaygın kontrol sistemleri her zaman faaliyetin doğasına, koşullarına ve idari düzeyine uyum sağlamalıdır. Zira bir yöneticiye uygulanan kontrol sistemi birim yöneticisi için kullanılanı farklıdır. Bu nedenle, yönetim her bir birim için doğru kontrol metodunu seçmelidir. Mevcut ve gelecekteki sapmaları öngörmek ve düzeltici çalışmalar: İdeal kontrol sistemi sapmaları meydana gelmeden ortaya çıkarır ve bu da sapmaları düzeltebilmesi için yönetime gerekli ve doğru bilgilerin iletilmesinde hızlılık gerektirir. Aynı zamanda, kontrol sistemi probleme ve çözümlere dikkati çekmek için bir dizi düzeltici adım ve tedbir de önerir. Kontrol sistemi sapma noktalarını, bunların nedenlerini ve ne şekilde düzeltilebileceğini tespit etmelidir. Kontrol, meydana gelebilecek sapmaları resmi ve gayri resmi olarak anlayacak ve bunları yorumlayabilecek etkili bir sistem üzerine kurulmalıdır.

3.6 Kontrol Mekanizmasının Aşamaları

Kontrol büyük ölçüde planlama ile ilgilidir. Kontrolün ana amacı, planlama sürecinin başarısının boyutunu tespit etmektir. Ve kontrolün uygulanabilmesi için, aşağıdaki temel adımların atılması gerekir:

Performans standartlarını tanımlamak: Standart, niceliği ölçme aracı olup kuruluşun hedef ve planlarının fiili sonuçlarını ölçmek ve stratejilerini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Hedefe ulaşmak için gerekli olan performans

türüne odaklanan ve raporları, düzenlemeleri ve performans değerlendirmelerini kapsayan idari standartlar ve işi ve yapılaş biçimini tanımlayan iç ve dış kaynaklardan gelebilecek teknik standartlar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

Performansı ölçmek ve standartlarla mukayese etmek: Bu aşamada fiili performans standartla mukayese edilmekte ve sapmalar tespit edilmektedir. Daha sonra, gerekli süreçleri izlemek amacıyla, sonuçların kabul edilebilir sınırlar içerisinde mi yoksa beklentilerden çok uzak mı olduğunu bulmak için bu sonuçlar ölçülür.

Standartlardan sapmaların düzeltilmesi: Gerekli düzeltme tedbirini tespit etmek için, sapmayı gösteren standart ve ölçüm doğruluğu temel alınmalıdır. Sapmanın sebebini öğrenmek için performans analiz edilir ve sonrasında bunu hedeflenen sonuçlara ulaşmak amacıyla fiili performansın düzeltici adımları takip eder.

3.7 Bankacılık Kontrolü

Belirlenen nakit politikasının doğru şekilde uygulanmasını sağlamak ve performansı değerlendirerek işin sağlamlığını sürdürmek için banka tarafından uygulanan bir dizi prosedür ve tekniktir. Bu, ulusal ekonominin gelişmesi ve refahın artmasına etkili biçimde katkı yapan geçerli bir finansal sistem sağlamaktadır. Bankalara yönelik kontrol kaynakları çeşitlidir; merkez bankası kontrolü gibi harici olabilir veya bankanın kendi içerisinde dahili olabilir. Bankacılık kontrolüne ilişkin olarak kontrolün nasıl yapıldığını açıklamanın bir dizi yolu vardır.

Banka içi kontrol önemlidir çünkü banka içindeki iç kontrolöre banka faaliyetleri ve hizmetleri üzerinde ve faaliyet gösterme şekli konusunda muhasebe ve idari kontrol görevi verilmektedir. Ayrıca finansal ve operasyon el işlemleri tanımlamak ve ölçmek için kullanılan araçları kontrol etme ve belli konularda spesifik soruşturmalar yapma, işlemler, bilançolar ve prosedürler için detaylı testler yapma görevi de yüklenmektedir. Bunların amacı bankanın ve mevduat sahiplerinin fonlarını güvence altına alarak geliştirmek ve belli konularda düzenli veya özel raporlar sunmak veya iş durumlarına ilişkin yönetimin talebi üzerine raporlar hazırlamak suretiyle olanaklara ve mevcut kaynaklara dayalı olarak iyileştirmeler için üst yönetime tavsiye ve danışmanlık vermektir.

Bankaların harici denetçilerce denetlenmesi önemlidir çünkü tüm bankaların ana sözleşmeleri her bankanın genel kurul tarafından atanacak bir harici denetçisinin olmasını zorunlu kılmaktadır ve bu denetçi bankanın bulunduğu ülkenin muhasebeciler ve denetçiler sicilinde kayıtlı olmalıdır. Bu faaliyetler denetçiye verilen sorumluluk ve görevleri tanımlar ve bunlar arasında verilerin incelenmesi ve kontrolünün yanı sıra finansal sistemin ve nihai beyanların geçerliliği ve kredibilitesi konusunda görüş bildirmek ve bunların doğruluğunu teyit etmek de vardır.

Merkez bankası kontrolü sistemin ana kontrolüdür zira merkez bankaları bankacılık sisteminin geçerliliği ve uyumluluğundan sorumlu ana otoritedir. Merkez bankası, kendisi tarafından tanımlanan kapsamda ve kendisinin koyduğu politikalara uygun olarak bütün bankalar tarafından üstlenilen işlerin yöneticisi ve denetçisidir. Merkez bankası kar etme amacıyla olmayıp toplumun menfaatini sağlamak için sosyal ve ekonomik sorumluluk taşımaktadır. Aynı zamanda bankacılık kontrol sistemi yoluyla istikrarı korumak ve sistem üzerinden işleri gerçekleştirmek için çaba harcar.

Direktif kontrolü bankalara yönlendirme ve tavsiyeler sağlamayı amaçlar.

Caydırıcılık kontrolü, uyulmadığı takdirde adli ve idari cezalar gerektiren talimatlar vermek ve kanunlar koymak suretiyle yapılır. Bu görev, işlemlerin doğruluğunu sağlamak için düzenli ve ani kontrol operasyonları düzenleyen yetkili kontrol komitelerine verilmiştir. Ganam çalışması, merkez bankasının kontrol görevini etkili biçimde yürütmesine olanak sağlayacak kanun ve yönetmelikler bulmanın önemini ve bankacılık şubelerinde kontrolü düzgün biçimde gerçekleştirecek yeterli sayıda kontrolör sağlamanın önemini vurgulamıştır.

3.8 Merkez Bankalarının Bankalar Üzerindeki Yaptırımları

Sadece hissedarların değil Mevduat sahiplerinin ve yatırım hesapları sahiplerinin menfaatlerini de korumak için belli bir mekanizmanın var olmasını sağlamak için.

Finansal verimliliği teyit ederek ve nakdi teminat altına alarak bütün bankaların finansal durumlarının geçerliliğini temin etmek. Bankaların yerel kanunlara, yönetmeliklere ve merkez bankası tarafından çıkarılan talimatlara ne ölçüde

uyduklarını izlemek. Banka varlıklarını kontrol etmek ve riskleri azaltmak için kredi kolaylaştırmaları için üst limitleri belirlemek. Yeni bankaların kuruluşu veya şubelerin açılışına ilişkin hükümlerin uygulanmasını sağlamak ve bunların ne ölçüde bankacılık mevzuatına riayet ettiklerini belirlemek.

Para aklamayla mücadelede etkili politikalara ve prosedürlere bankaların riayet etmesi, para aklamanın kriminal gruplar tarafından kullanılmasını önleme yollarından birisidir. Zira bankacılık sektörünün kara para aklama operasyonlarına dahil olması ve bunlarla bağlantılarının olması bankalara olan güvenin kaybolmasına neden olur. Sonuç olarak, görev gücü komitesi (FATF) ve Basel komitesi öncülük ettiği birçok yerel ve uluslararası bankaya, müşterileri ve onların bankacılık işlemleri konusunda dikkatli ve uyanık olarak kara para aklamanın önlenmesinde sorumluluk almada ve böylelikle bankaların kolayca suçluların kurbanı olmaması konusunda bankacılık sektörünün rolünün önemine ilişkin açıklama yapmışlardır. Bölgesel ve uluslararası belgelerin teyit ettiği ve bütün bankacılık ve finans kuruluşları tarafından riayet edilmesi gereken en önemli önleyici tedbirler ve kara para aklamayı ortaya çıkarma prosedürlerini ele almalıyız. Bazı ülkelerdeki merkez bankası talimatlarını ve para aklama kanunlarını da ele almalıyız:

Banka, tüzel kişi adına bir hesap açtıktan sonra kişisel resmi belgelere dayanarak bütün gerekli bilgileri alır. Adı, soyadı, ikamet adresi, telefon numaraları, işyeri, gelir kaynağı dahil olmak üzere bu bilgilerin hepsi kaydedilir. Tüzel kişiliğe ilişkin olarak banka, ticaret veya sanayi odası tarafından veya sanayi bakanlığınca verilen belgeler, hesabı yönetmeye yetkili hissedarların isimleri, kuruluş ana sözleşmesi gibi gerekli belgeler yoluyla bu tüzel kişinin hukuken ve gerçekten mevcut olduğundan emin olmalıdır. Sahte kişiler adına veya hesap açanın kimliğinin aşağıdaki prosedürlerin uygulanmasını gerektiren 5 nolu tavsiyede belirtildiği şekilde tam olarak kanıtlanmaması durumunda hesap açılmasını yasaklayan FATF'ın kırk tavsiyesi bunu teyit etmektedir:

1. Orijinal belge ve belgelendirilmiş bilgi aracılığıyla müşteri kimliğini teyit etmek ve belgelerin kopyalarını muhafaza etmek.

2. Müşterinin kimliğinin bir gerçek kişi mi yoksa tüzel kişilik mi olduğunu teyit etmek
3. İşin doğasına ilişkin olarak bilgiler almak.
4. Risk yönetimine ek olarak, Wolfsburg prensipleri (2002) uluslararası kılavuz ilkeler koyarak kara para aklamayla mücadeleyi desteklemiştir. Buna göre, müşteri ister gerçek kişi, ister şirket, isterse de limitet ortaklık olsun hesap sahibinin kimliğinin doğrulanması büyük önem taşımaktadır ve eğer müşteri şirketsen şirketin kurumsal yapısı ve yönetim kurulu hakkında yeterli bilgi sunulmalıdır. Limitet ortaklıklar için sunulması gereken bilgi şirketin kurumsal yapısı ile ilgilidir. Ve vekalet yoluyla hesap açılması durumunda, bir vekaletname ibraz edilmeli ve bankada muhafaza edilmelidir (Dorf & Bishop, 2011). Basel komitesi (2001) bankalardan yüksek riskli hesaplar ana göstergeler belirlemek suretiyle sıkı veya yakın kontrol uygulamalarını istemiştir. Ayrıca bankalardan bu hesapları izleyip analiz etmek ve ilgili raporları sunmak için yeterli yönetim bilgi sistemlerini sağlamasını istemiştir. Aynı zamanda, finansal çalışma grubu için 6 numaralı tavsiyesinde bu gibi hesaplarda müşterilerin işlemlerinin daha üst düzey bir yönetici tarafından onaylanmasını istemiştir. Müşterinin siyasi bir figür olması durumunda (2003), bankanın komitesi riski yönetmek için uygun sistemlere sahip olmayı tavsiye etmiş Bu figürle bankanın müşterisi olarak ilişki kurarken üst yönetimden onay almanın, zenginliğin kaynağını tespit etmek için makul tedbirler almanın ve bu ilişki için sürekli takip süreçleri uygulamanın için önemini teyit etmiştir ve bu da yasa koyucu tarafından onaylanmıştır.

İster kişiler ister şirketler için olsun her türlü işlemin gerçek lehtarını, bunların milliyetleri ve faaliyetlerinin mahiyeti, hangi ülkenin bankası ile işlem yapıldığı bakımından bilmek ve bu ülkelerin kara para aklama ile mücadelede işbirliği yapmayan ülkeler listesinde yer alıp almadığına veya uyuşturucu kaçakçılığı ile bilinen bir ülke olup olmadığına karar vermek bankanın görevidir.

Bu, müşteriye tespit etme sürecine tamamlayıcı olarak ve gerekli olan dikkat seviyesine ve gerekli izlemeye karar vermek ve bunlara ilişkin riski tanımlamak için tabloyu daha net görebilmek maksadıyla yapılacaktır. Bu amaçla her müşteriden yapılacak işlemin gerçek lehtarının kimliğini belirten yazılı bir beyan istenmektedir (yani adı, soyadı, adresi finansal durumuna ilişkin bilgiler ... vb.). Müşteri doğrulamasının tamamlanmasından ve gerçek lehtarın öğrenilmesinden sonra, sorumlu memur müşteri tarafından imzalanan bu belgelerin asıllarının bir suretini muhafaza etmelidir. Böylelikle gerçek müşterilerin ve nihai lehtarın banka tarafından bilinmesi, bize para aklamayı erken safhalarda tespit etme ve engellemek için daha fazla imkan sağlamaktadır. Bu nedenle, para aklama ile mücadelede “müşterini tanı” ilkesi temel teşkil etmektedir.

En önemli uluslararası anlaşmalar, taraf ülkelerden bankaların ve finansal kuruluşların para aklama ile mücadele için iç kontrol sistemleri geliştirmelerini zorunlu hale getirmelerini istemektedir. FATF komitesi tavsiye kararlarında (15, 25, 2003) para politikaları ve iç kontrol geliştirmenin önemine işaret etmiş ve yönetmeliklere uygun olarak ve sermayenin hareketlerini engellemeden işlemleri tespit ve kontrol etmek için etkili tedbirler uygulamayı tavsiye etmiştir. Ayrıca, iç denetim sisteminin yanı sıra, resmi memurlar atamak ve personeline seçimini güvence altına almak için doğru tedbirleri alarak bunlara sürekli eğitim programları sağlamak için çağrıda bulunulmuştur. Komite ayrıca, kara para aklama ile mücadele operasyonlarına katkı yapan özel kontrol programlarının sağlanmasında bankalara ve finans kuruluşlarına bankacılık makamları tarafından yardımcı olunmasını tavsiye etmiştir.

Basel komitesi, bankalarda prosedürlere uygun etkili iç kontrol sistemlerinin sunulmasının önemine işaret etmektedir. Böylelikle, ilgili prosedürlerde herhangi bir hata konusunda üst yönetimi bilgilendirmek için yükümlülük örneği ve inceleme istisnalarını kontrol ederek bankanın personel performansının sürekli izlenmesini de kapsayacaktır. Wolfsburg prensipleri (2002) standart kontrol tedbirleri ve politikalarını, kontrol dereceleri, zamanlamayı, kontrole tabi alanları, açıkça belirten etkili bir yazılı kontrol sistemi uygulama ve yönetime düzenli olarak raporlar sunulması yoluyla izleme çağrısı yapmaktadır. Aynı zamanda hedeflenen

programları test etmek için bağımsız bir denetim birimi kurulmasını istemektedir. Wolfsburg prensipleri kontrol faaliyetlerinin ana sorumluluğunu tanımlayarak bunu bankacılık hizmetleri çalışanlarının omuzuna koymakta ve onların işlemler ve faaliyetler, özellikle de anormal ve yasadışı olanlar konusunda tam olarak bilgi sahibi olmasını zorunlu kılmaktadır. Buna ek olarak, kara para aklama ve onunla mücadele mekanizmalarına aşinalık kazandırmak, anormal ve yasadışı işlemleri nasıl tespit edeceklerinin yanı sıra kara para aklama ile mücadele kanun ve yönetmeliklerinde meydana gelen değişiklikler ve gerekli süreçler konusunda bilgi vermek için çalışanlara eğitim programları sağlamanın önemine vurgu yapmaktadır (Johnson, 1993). İlk olarak, problemin yeri komsunda üst yönetimi uyarmak ve gerekli süreçleri uygulamak amacıyla, bankaların kara para aklama ile mücadele için çıkarılan talimatlar ve direktiflere çalışanlar tarafından ne derece uyulduğunu gözlemlemeye ek olarak müşterilerin hesaplarının ve işlemlerinin sürekli izlenmesini sağlayacak iç kontrolü hayat geçirmeleri gerektiği söylenebilir.

Wolfsburg prensipleri, bankaların para aklamayı önlemekle sorumlu bağımsız bir departman kurma ve bu departmana yeterli personel sağlama konusunda bağlılıklarını teminat altına almaktadır. Ayrıca, uluslararası çalışma komitesinin kırk tavsiyesinden 26. Tavsiye ilgili para aklama bilgilerini alma ve analiz etme görevi verilen bir finansal birim kurulmasını ve bu iş için uygun olan zamanlarda finansal, yönetsel ve hukuki bilgilere doğrudan ve dolaylı olarak erişerek inceleme izni verilmesini öngörmektedir. Finansal kurumların kayıt tutmaları ve gerekli bilgileri vermelerine ilişkin bağlayıcı hükümleri kullanma ve bu hükümlere uyulmaması durumunda uygun idari cezaları verme konusunda makamlara yetki verilmesi de teyit edilmektedir. Komite, devletin bu birime gerekli finansal, insan ve teknik kaynaklarını sağlamasının yanı sıra birimin etkili ve verimli çalışmasını temin etmesinin ve personelin bütünlüğünü ve uyumunu sağlamasının önemine vurgu yapmıştır. Bu olguyu önleme ve onunla mücadele etmede en önemli adımlardan birisinin kara para aklamayla mücadele için hususi olarak bağımsız bir birimin kurulması olduğu söylenebilir. Ayrıca, bankaların özel bir birim kurarak veya belirli personeli görevlendirerek yasadışı operasyonları ele almak ve bunları araştırıp incelemeleri, onların para aklamanın kurbanı olmaktan kurtarmak adına olumlu bir adımdır.

Çalışanlar farkında olmadan bazı yasadışı işlemleri gerçekleştirmiş olabilirler ve kendilerinin yaptığı farklı işlemlerin detaylarına dikkat etmemelerinden kaynaklanan yüksek risklerin farkında olmadan otomatikman işlemler yapabilirler. Bu nedenle, bu gibi işlemlerin hukukiliğine ilişkin kanıtlar ve destekleyici belgelerin eklenmesi suretiyle doğrulanması aksi takdirde en başından reddedilmesi gerekir. (Kamopp ve diğerleri., 2012). Basel komitesi bankalardan, özellikle yeni işe başlayan ve halkla doğrudan temas halinde olan çalışanları için, para aklama operasyonlarıyla mücadele etmek için yeterli ve sürekli eğitim programları uygulamalarını istemiştir. Banka, çalışanlarını her türlü yasadışı faaliyeti ortaya çıkarma ve bu gibi yeni müşterileri tespit etme ve mevcut müşteri hesaplarını incelemek için gerekli çabaları gösterme konusunda sürekli olarak eğitmelidir. Ayrıca bunların bilgilerinin güncellenmesi, eğitilmeleri ve sorumluluklarının hatırlatılması gerektiği de belirtilmektedir (Landau ve diğerleri, 1998). Bankaların çalışanlarına ilişkin olarak dikkate alması gereken önleyici tedbirlerden bazıları şunlardır:

1. Profesyonel yetkinlik, doğruluk ve dürüstlük gibi sağlam personel seçim esasları belirleyerek bu personelin bankada çalışırken para aklayan çetelerin her türlü rüşvet ve şantaj girişimlerini reddetmesini sağlamak
2. İç sistemleri ve yönetmelikleri sıklıkla ihlal eden, yıllık izinleri kullanmayı ve rotasyon politikasını uygulamayı reddeden ve makul sebepler olmaksızın belli müşteri dosyalarını tutmakta ısrar eden çalışanlara özel dikkat göstermek.
3. Çalışanlara hakkettiklerini vererek onlara hakları konusunda adil davranmak. Böylelikle çalışanların yasadışı faaliyetlere başvurmak ve rüşvet kabul etmek için böyle bir bahaneleri kalmaz (Levi&Gilmore, 2002).
4. İşe başlamasından itibaren çalışanın gerçek servetine ilişkin bütün finansal verileri kaydetmek. Ve çalışanın durumunu izleyip takip ederek ayrılması durumunda finansal mülkiyetlerindeki her türlü değişiklik için açıklama ve gerekçe sunmasını sağlamak.

Her türlü yasadışı para aklama operasyonunu ortaya çıkarmak için fonların akışını izlemeyi amaçlayan prosedürlerden bazıları şunlardır:

Anormal bankacılık işlemleri arasında işlemlerin tarihsel akışına uymayan, müşterinin faaliyetlerinin mahiyeti ile çelişen veya ekonomik gerekçesi olmayan mevduat yatırımları, para çekmeleri, gelen ve giden para transferleri bulunmaktadır. Bu gibi işlemler para aklama için kullanılan enstrümanlardan bazılarıdır ve finansal çalışma gurubu komitesi bütün bankaların açık ve geçerli hukuki amacı varmış gibi görünmeyen olağandışı büyüklükte ve karmaşıklıkta işlemleri yakından incelemesini ve bu işlemlerin arka planını öğrenerek gerekmesi durumunda ilgili makamlara bilgi vermesini gerektirmektedir. Wolfsburg para aklama ile mücadele ilkeleri (2002) bankaların işlemleri izlemek, müşteri ile temasa geçmek, bankacılık hizmeti memurunun ulaşabildiği üçüncü kişi bilgilerini almak suretiyle anormal faaliyetleri tespit edebileceğini öngörmektedir.

Paravan bankalar denilen muhabir bankalarla yapılan finansal işlemlerin kontrolü. Bazı ülkeler banka kuruluş izni vermekte ancak bunlara bankacılık faaliyeti yapmalarına veya ülke vatandaşları ile işlem yapmalarına müsaade etmemektedirler. Bu gibi bankalar ülkenin merkez bankası gibi bir kurumsal makamın kontrolüne tabi olmadıklarından en tipik özellikler üzerlerinde kontrolün olmamasıdır. Bu gibi bankaların gerekli izinlere sahip oldukları için dünya genelinde istedikleri yerde şubeler açabilmeleri ve uluslararası bankalarla ilişkiler kurabilmeleri tehlike oluşturmaktadır. Bu nedenle, finansal çalışma grubu komitesi (2003) 7 numaralı tavsiyesinde denizaşırı muhabir bankalarla işlem yaparken tam tedbir önlemlerinin uygulanmasını istemektedir. Bunların yaptıkları işin mahiyeti teyit edilerek bu kurumlarda uygulanan para aklama ile mücadele kontrollerini değerlendirilmeli ve sonrasında bankanın üst yönetiminden izin alınmalıdır. Her bir kuruma verilen özel sorumluluğun belgelendirilmesi ve muhabir bankada müşteriye uygulanan kimlik tespit prosedürlerinin kontrol edilerek “müşterini tanı” prensibinin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, gerekli durumlarda müşterinin muhabir bankadaki hesaplarına erişebilme imkanının sağlanması da önemlidir. Basel komitesi, paravan bankalarla veya bu bankalarla iş yapan yabancı bankalarla herhangi bir işlem yapmamayı veya yapmayı sürdürmemeyi tavsiye etmiştir. Zira finansal

yükümlülükleri üstlenen muhabir bankanın fiziksel, fiili ve makul bir mevcudiyetinin olması gerekir. Bu nedenle, lehtar bankanın kendisinin, faaliyetlerinin ve finansal durumunun geçerliliğini ve varlığını teyit etmek için zaman zaman alan ziyaretleri yapılması tavsiye edilir. Yasa koyucu, paravan bankaları sabit iş ofisi olmayan ve kurulu olduğu ülkede veya başka bir ülkede ilgili kontrol makamlarınca teftişe tabi olmayan ve herhangi bir kayıt da tutmayan bankalar olarak tanımlamaktadır. Gerçek anlamda idari faaliyet yürüten kişiler de istihdam etmemektedirler. Paravan bankalarla herhangi bir bankacılık ilişkisi kurulmaması talimatı verilmiştir. Bankaların ayrıca yabancı bankalarla işlem yaparken ön tedbirleri almaları ve bu bankaların faaliyetlerinin mahiyeti, şöhretleri ve kendi ülkelerinde kontrol makamlarında etkili kontrol edilip edilmediklerinin kontrol etmeye önem vermeleri gerekmektedir. **Nakit operasyonlarının kontrolü bu bölümdeki bir başka ana konudur.** Nakit para yatırma para aklamanın ilk safhasıdır ve şunlar gibi birçok şekilde gerçekleşmektedir; belli hesaplara yüksek miktarlarda para yatırmak, aynı adla veya farklı adlarla birçok hesap açmak ve rapor edilmesi zorunlu olan tutardan daha az para yatırmak, düzensiz nakit işlemleri gerçekleştirmek, banka çalışanları ile temas kurmaktan kaçınmak için para yatırma ve çekmeleri ATM makinalarından yapmak, çok miktarda bozuk parayı aynı para biriminden veya döviz cinsinden büyük paraya tümletmek, işinin mahiyeti ile ilgili görünürde herhangi bir sebep olmaksızın veya yeterli kişisel bilgi vermeksizin yüksek miktarlarda para yatırmak veya çekmek, aynı gün içerisinde bankanın birçok şubesinde yüksek tutarlarda işlem yapmak, bazı bankalar görünürde herhangi bir sebep olmaksızın çek veya diğer bankacılık enstrümanlarını kullanmak yerine nakit yatırma ve çekmeye başvurmaktadır, herhangi bir ekonomik gerekçesi olmaksızın yabancı ülkelere para transfer etmek. Yurtdışına giden veya yurtdışından gelen ve nakit ödeme talimatları olan transferler, görünürde herhangi bir sebep yokken herhangi bir müşterinin veya kuruluşun hesabında nakit mevduatında büyük miktarda artış ve özellikle de bu meblağ müşteri ile sıklıkla ilişkisi olmayan tarafların hesaplarına kısa süre içerisinde transfer edilmişse (Reuter ve diğerleri., 2012). Buna göre, bankaların nakit mevduat hizmetlerini, bunlar büyük ölçüde istismar edilebileceğinden, doğru kontrole tabi tutmaları gerektiğini söyleyebiliriz. Bankalar, mevduatların müşterinin işinin mahiyeti, ölçeği ve finansal imkanları ile uyumlu olduğundan ve faaliyetlerinin

makul sınırları içerisinde olduğundan emin olmalı ve kasıtlı olarak ve sıklıkla yapılan bölünmüş nakit yatırma işlemlerine dikkat etmelidirler.

Müşteri hesaplarından nakit para transferleri, bankanın hem muhabir hem de lehtar ve transferin sebebi hakkında bütün bilgileri ve destekleyici dokümanları temin etmelerini gerektirir. Ayrıca, para transferinin ilgili makamlarca onaylanmış, geçerli ve doğrulanmış olması gerekir. Bazı bankalar transferin iki tarafını tespit etmek için uluslararası veri tabanı olan World Check kullanmaktadırlar. Bu veri tabanı bazı politikacılar, teröristler, suçlular ve şüpheliler gibi yüksek tehdit oluşturan kişilerin adlarını ve bunların ailelerinin ve akrabalarının isimlerini içerir. Eğer muhabir veya lehtarın isimleri bu listede yer alıyorsa, paraların transferine ve uluslararası bankacılık sisteminin suiistimaline engel olmak için transfer reddedilir. Yasadışı transferler pek çok şekil alabilmekte olup 4 grupta toplanırlar:

1. Banka gizliliği uygulaması veya vergi cenneti olmaları ile bilinen ülkelere yüksek miktarda transferler.
2. Uluslararası karlar olduğu iddiasıyla yurtdışındaki müşterilere sıklıkla transferler yapmak
3. Döviz şirketleri adına açılan ve beyan edilmesi zorunlu olandan daha düşük miktarda para transferleri veya mevduat yatırımları alan hesaplar.
4. Küçük miktarlarda birçok para transferi alan bir müşterinin başka bir ülkeye telgraf mesajı ile yüksek miktarda para transfer etmesi

Banka talimatları müşterinin hesabı ile ilgili spesifik bilgiler içermeli ve bunları onun ticari faaliyeti, işlemlerinin hacmi, beklenen maksimum işlem tutarı, ilişkide olduğu FATF tavsiyelerini uygulamayan bankalar ve onların şubeleri ve sahip olduğu hesap sayısı ile mukayeseli olarak kapsmalıdır. Özellikle de herhangi bir sebep olmaksızın birçok kişinin hesaba para yatırdığı, hesap lehine yasadışı yüksek miktarlarda çeklerin yatırıldığı ve bunların hesap sahibi ve onun işleri ile ilgisi varmış gibi görünmeyen durumlarda bu bilgiler bulundurulmalıdır. Ayrıca, aktif olmayan bir hesaptan yüksek miktarda para çekilmesi veya yurtdışından yüksek ve beklenmedik meblağların alınmasına dikkat edilmesi istenmektedir. Ticari şirketlere ilişkin

olaraksa, eğer şirket işleri için herhangi bir para çekmiyorsa kontrol uygulanmaktadır zira bu başka bir gelir kaynağı olduğu anlamına gelebilir.

Para aklayanların başvurduğu uluslararası bankacılık işlemleri çok çeşitlidir. Bunların en yaygınlarından birisi seyahat çekleridir. Bu uygulamada çok sayıda çek satın alınmakta, transfer edilmekte finanse edilmekte ve dünyanın değişik yerlerindeki bankalara yatırılmaktadır. Bu yüzden, bu işlemlerin makul ve kabul edilebilir olması için müşterinin varlıklarını ve imkanlarını aşmamaları gerekir. Seyahat çekleri de şüpheli işlemler olarak değerlendirilmekte olup işlemleri sonuçlandırmak için bankaların gerekli dikkati göstermeleri gerekir. Bu hizmet, müşterinin hesabından düşülen yüksek miktarlarda güvenli çeklerin çıkarılmasına olanak sağlamak ve sonra bu çekler dünyanın herhangi bir yerinde nakde çevrilmektedir. Buna göre, bankacılık sisteminin güvenliğini ve emniyetini sağlamak ve bir bütün olarak toplumun kara para aklama olgusunun yayılmasından korunması için bankaların şüpheli işlemlere karşı kontrol tedbirlerine riayet etmesi gerektiği söylenebilir.

4. BÖLGESEL, ULUSAL ve ULUSLARARASI ÖNLEME ÇALIŞMALARI

Bu bölüm kara para aklama ile mücadelede bölgesel, ulusal ve uluslararası çabaları ve Libya'nın çabalarını açıklamaktadır.

Para aklamanın bütün düzeylerde özellikle de sosyal ve ekonomik düzeyde yıkıcı ve olumsuz etkileri nedeniyle, bunun yaygınlaşması tehlikesine karşı uluslararası farkındalık oluşmaktadır. Bu olgu ile mücadele çabasının küreselleşmesine bağlı olarak, para aklayanların takip edilerek cezalandırılması, bunu suç haline getiren kanunların çıkarılması ve bu olgu ile mücadele için önleyici tedbirler ve prosedürlerin oluşturulması konularında neredeyse tam bir uluslararası görüş birliği ve mutabakat vardır. Para aklama ile mücadelede en önemli bölgesel, ulusal ve uluslararası çabalardan bazıları şunlardır:

Viyana konvansiyonu: 1988 tarihli Viyana anlaşması kara para aklama ile mücadelede en önemli uluslararası anlaşmalardan birisidir. Zira yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı veya benzeri kaynaklardan gelen paralara karşı kara para aklamayı engelleyecek önlemleri ve kuralları onaylayan ilk resmi uluslararası anlaşmayı teşkil eder. Sözleşme, kanun kapsamı dahilinde, uyuşturucu ve zihinsel uyarıcılar kaçakçılığı ile ilgili faaliyetleri suç haline getirmek için gerekli tedbirleri almanın önemine işaret etmektedir. Ülkelerin yargı sistemlerindeki boşlukların suçlular tarafından suiistimal edilmesini önlemek için ülkelerin bilgi alışverişinde bulunmalarını ve karşılıklı veya çok taraflı anlaşmalar yapmalarını istemektedir.

Basel bildirisi: Bankacılığın kontrolü ve denetimi için Basel komitesi 1988 Aralık ayında bir bildiri yayınladı. Bu bildiri bir taraftan bankacılık sisteminin para aklamada suiistimal edilmesini yasaklarken diğer taraftan yatırılan paraların kaynaklarını ve müşterilerin ticari faaliyetlerinin teyit edilmesini öngörmekteydi. Yasadışı faaliyetlerden elde edilen paraların yatırılması veya bu paraların transferi ve saklanması için bankacılık sisteminin suiistimal edilmesini önleyecek etkili prosedürler belirlemek ve uygulamak suretiyle bankacılık sistemine olan güveni

arttırmayı ve onu para aklamaya ilişkin her türlü şüpheden uzak tutmayı amaçlamaktadır. Bunu gerçekleştirmek için bazı etkili tedbirler almak gerekir ve bu tedbirlerden birisi de başkaları tarafından bilerek veya bilmeyerek kara para aklama operasyonları için bankacılık sektörünün suiistimal edilmesini önlemek amacıyla bankacılık sektörü mesleki ve etik standartlarını güçlendirecek şekilde “müşterini tanı” kuralının çok sıkı uygulanmasıdır. Komite bankalardan şu prosedürlere riayet etmelerini istemiştir a) Müşterini tanı. b) Bankacılık işlemleri belgelerinin kopyalarını muhafaza et. c) Banka işlemlerinin doğruluğunu teyit etmek için gerekli çabayı göster. d) Bankacılık faaliyetlerine ilişkin kanunlara uymak e) Kanunları uygulamakla görevli makamlar arasında etkili işbirliği. f) Etkili ve doğru iç kontrol prosedürleri. Para aklamayla mücadele eğitim programları

4.1 Birleşmiş Milletler Uluslararası Suçlarla Mücadele ve Önleme Çabaları

Her türlü para aklama operasyonunu önlemek ve tespit etmek için kapsamlı bir iç sistem kurarken müşteri kimlik tespiti, kayıt tutulması ve her türlü yasadışı operasyonun bildirilmesi de önemli gerekliliklerdir. Para aklama ile mücadele için bilgileri toplamak, analiz etmek ve dağıtmak üzere bir finansal istihbarat biriminin kurulması. Her türlü yurtdışı para alışverişini tespit edecek doğru ve iyi tedbirlerin uygulanması ve bu bilgiyi proje sermayesinin dolaşım serbestliğini sağlayacak şekilde kullanmak. Para aklamayla mücadele süreçleri için yargısal organlar, finansal kontrol sistemleri arasında uluslararası, bölgesel ve bölge altı düzeyde karşılıklı işbirliğini geliştirip zenginleştirmeye çalışmak.

4.2 Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi

Bu sözleşme, organize suçlar dizisi arasında sayılan suçlarda yolsuzlukla mücadele için uluslararası işbirliği ve teknik destek sağlamayı, bütünlük ve sorgulama uygulamayı amaçlamaktadır.

Aralık 2005'te imzalanan bu sözleşme, taraf ülkelerin yolsuzluk eylemlerini önlenmesi, izlenmesi ve faillerinin cezalandırılması için kanunlarını, kurumlarını ve uygulamalarını etkileyen detaylı ve geniş kapsamlı tedbirler almasını zorunlu kılmaktadır. Sözleşme aynı zamanda 14. Maddesinde para aklama ile mücadele için

önleyici tedbirleri ele almaktadır ve bankaların kontrol ve denetimi için kapsamlı bir iç denetim kurulmasının yanı sıra bilgi toplama ve analiz için özel bir birim kurulmasını öngörmektedir. Bilgi ve uzmanlık alışverişi için uluslararası ve ikili işbirliklerinin önemine de vurgu yapılmaktadır.

4.3 Kara Para Aklamaya Karşı Mali Eylem Gücü Oluşturma (FATF)

Mali eylem görev gücü, para aklamayla mücadele etmek için 1989 yılında yedi büyük ülkenin katıldığı ekonomik zirvede kurulmuştur. Komite kırk tavsiye olarak da bilinen bütün ülkelerin kendi özel kanunlarını ve yönetmeliklerini belirlemede kılavuz olarak kullanması için birçok prosedür ve genel politika belirlemiştir. Komite dünya genelindeki gelişmelere ve değişimlere göre tavsiyelerini gözden geçirmekte ve değişiklikler yapmakta olup 11 Eylül sonrasında dokuz tavsiye daha eklenmiştir. Bu kırk tavsiye, para aklama ile mücadele edebilmek için ülkeler tarafından uygulanacak önleyici ve düzeltici tedbirlere ilişkin asgari kanun ve yönetmelikleri teşkil etmekte ve mali eylem görev gücü sayesinde para aklamayla mücadelede ilk güvenilir kılavuz oluşturulmuştur.

FATF tarafından çıkarılan tavsiyelerin ana kısımları üç çerçevede toplanmıştır:

- **Genel çerçeve:** Tavsiyeler, taraf devletleri Viyana para aklama ile mücadele sözleşmesine uymaya çağırmaktadır ve bankaların gizlilik kanunlarının tavsiyelerin uygulanmasına en gel teşkil etmediğinden emin olunmasını istemektedir (Chaikin, 2008).
- **Yasal çerçeve:** Tavsiyeler, yüksek miktarda para getiren her türlü suçtan elde edilen paraların aklanmasını suç haline getirmektedir ve her türlü aklama aracının yanı sıra kullanılan veya kullanılacak olan gelirleri ve enstrümanlara el koymaya izin vermektedir.
- **Finansal sistemlerin rolü:** Bankalardan müşterilerinin kimliklerini, finansal durumlarını ve faaliyetlerinin gerçek kapsamını ciddi biçimde tespit etmeleri istendiğinden bu tavsiyeler bankalara yüklenen rollerle ilgiliydi ve böylelikle bu gibi bilgilere ihtiyaç olduğunda açıkça ve kolaylıkla erişilebilmektedir. Uluslararası işbirliğini uygulamak: Para aklama coğrafi sınırların ötesine

geçerek uluslararası bir mahiyet aldığından bu tavsiyeler, taraf devletleri bilgi alışverişinde bulunarak, gerekli yardımlaşmayı sağlayarak ve ikili ve çok taraflı anlaşmalar yaparak kara para aklamaya karşı işbirliği yapmaya teşvik etmektedir (Vlcek, 2008).

FATF para aklama ile mücadelede işbirliği yapmayan isim ve ülkelerden oluşan ve bunlarla işlem yapma konusunda bir uyarı niteliği taşıyan bir listeyi (kara liste) düzenli olarak yayınlamaktadır ve bu liste ülkelerde kara para ile mücadele ve uluslararası işbirliği alanındaki kanunların ne ölçüde etkili olduğunu değerlendirmeyi amaçlayan yaklaşık 25 standarda dayanmaktadır. Komite sürekli olarak listeyi gözden geçirmekte, ihtiyacı olan ülkelere teknik yardımlar sağlamakta ve işbirliği yapmayı reddeden ülkelere finansal yaptırımlar uygulamaya varan cezai prosedürler uygulayabilmektedir. Komite, üye ülkeleri ve onların para aklamayla mücadele tedbirlerine ne ölçüde uyduklarını iki yöntem kullanarak izlemektedir: birincisi “kendini değerlendirme” şeklinde olup her ülkeye cevaplaması için bir anket verilmekte ve bütün bilgiler toplanıp analiz edilerek gerekli prosedürlerin ne kadar ciddiyetle uygulandığı değerlendirilmektedir. İkinci yöntem birbirini değerlendirme esasına dayalı olup taraf ülkelerden üçünden oluşan bir takım kurularak başka bir taraf ülkenin performansı kontrol edilip değerlendirilmekte ve komite sekreterine gizli bir rapor sunulmaktadır.

Para aklamayı ulusal ve bölgesel düzeyde suç haline getiren birçok kural ve yönetmelik vardır ve par aklamanın farklı ülkelerde suç haline getirilmesini sağlamak amacıyla çaba gösterilmekte ve hedeflenen verimliliğe ulaşmak için mevzuatlar arasındaki koordinasyon önem taşımaktadır. Bu çabalardan bazıları şunlardır:

Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da mali eylem görev gücü: Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri, para aklama konusundaki risklerin farkındalığı içinde ve bununla etkili olarak mücadele etmek amacıyla 2004 Kasımında bir araya geldiler. Kırk tavsiyeyi kendi özel kültürel normlarında, anayasal çerçevelerinde ve hukuk sistemlerinde kara para ile mücadele uluslararası standardı olarak teyit etmek ve birleşmiş milletler tarafından alınan tedbirlere uymak konusunda aralarında

işbirliğine karar verdiler. Bu organizasyonun özelliği gönüllülük ve işbirliği esasına dayanan bağımsız yapısıdır. Mali eylem görev gücünün kırk tavsiyesi kara para aklama ile mücadele konusundadır ve bunu başarmayı amaçlar. Aynı zamanda Birleşmiş Milletlerin anlaşma ve sözleşmelerinin ve Güvenlik Konseyinin kararlarının icrasını amaçlar. Bölgesel mahiyetteki para aklama faaliyetlerine ilişkin olarak, bölgenin özelliklerini göz önünde bulundurarak etkili düzenlemeler yapmak suretiyle işbirliği sağlamayı ve çözümler geliştirmeyi hedefler. Teşkilat üyeleri için birçok standart belirlemektedir. Bunların en önemlisi, katılmak isteyen ülkenin fiilen uygulamada olan para aklamayla mücadele kanunlarının olması veya bunları çıkarmak için bazı etkili adımlar atma ve önlemler alma yolunda ilerliyor olması ve ülkenin FATF tarafından çıkarılan kırk tavsiyeyi kabul etmesidir 2006 yılından başlayarak Orta doğu ve Kuzey Afrika için finansal prosedürler ile ilgili görev gücü resmi kontrolörlüğünü Filistin yürütmektedir.

- 1. Körfez ülkeleri işbirliği kurulu:** Uyuşturucunun teşvik edilmesi ve ticaretine ve para aklama gibi bunlarla ilgili suç faaliyetlerine karşı deniz ve kara sınırlarında kontrolü sıkılaştırmak, iç kontrol sistemleri kurmak, para aklama ve diğer suçlarla mücadele konusunda personeli eğitmek gibi bir dizi önlemler almak için körfez ülkeleri bir girişimde bulundular. Bu alanda faaliyet gösterenleri körfez ülkelerine çeken şey sermaye ve para akışına ilişkin sınırlama getirmeyen açık ekonomik sistemleri ve ticari faaliyetleri ve buna bağlı yerel ve küresel bankacılık faaliyetleridir. Ayrıca, yabancı çalışan sayısının çok fazla olması yüksek meblağlarda döviz transferine yol açmakta ve aracılarda para aklayıcıların bu transferlere nüfuz etmesine imkan vermektedir. **Mısır mevzuatında para aklama ile mücadele:** Mısırın stratejik ve coğrafi konumu, uluslararası ticaret için bir kanal olması, tarih boyunca birçok kültüre ev sahipliği yapmış olması gibi nedenler onu en önemli turizm ülkelerinden birisi yapmaktadır. Bütün bu nedenlerle, Mısır uyuşturucu ile ilgili suçlardan mustarıptır ve para aklama konusunda mümbit bir zemin teşkil etmektedir. Sonuç olarak, Mısır yasama organı para aklama suçu ile mücadele yöntemleri amacıyla özel bir çerçevede yirmi maddeyi içeren 80 Numaralı kara para aklama ile mücadele kanununu çıkarmış ve bu kanuna tabi finansal kurumlara uygulayarak bu suçlar için uygun cezalar belirlemiştir. Kanun aynı zamanda, bir başkanlık kararı ile merkez

bankasında para aklama ile mücadele biriminin kurulmasını, bu birimin yönetim ve çalışma sistemi ile personelinin de belirlenmesini öngörmüştür. Bu birim kara para aklama ile mücadele görevini üstlenecek olup diğer ilgili yerel ve uluslararası makamlarla koordinasyondan sorumlu olacaktır.

4.4 Libya’da Kara Parayı Önleme Çabaları

Kara para aklamayla mücadele kanununun olmaması uluslararası, bölgesel ve Arap bankalarıyla finans kuruluşlarının Libya bankaları konusunda şüpheye düşmelerine neden olmaktadır ve işbirliği yapmayan bir ülke olduğu gerekçesiyle bunlarla ilişkilerini kesmelerine yol açmaktaydı. Bu da ekonomiyi ve uluslararası işlemleri etkileyerek Libya bankalarının dünyanın geri kalanından tecrit edilmesine sebep olmaktaydı. Bu nedenle, Libya hükümeti 2005 yılında on yedi maddeden oluşan Para Aklama ile Mücadele Kanunu (No 2) çıkardı. Sonuç olarak, Libya devlerinin çabaları az görülmektedir. Zira ancak yakın zamanda 2008 yılında mali eylem görev gücüne katılmış ve FATF’a da henüz katılmamıştır.

- a) Devletin kırılganlaşmasına ve yönetimin zayıflamasına neden olan Arap devrimleri nedeniyle para aklama operasyonları Libya’daki en büyük finans kuruluşlarını sarsmaktadır ve bir iç savaşa mahkum olmanın yanı sıra yerel ve uluslararası DAIŞ ile yürütülen mücadele de daha fazla kara para aklama operasyonuna yol açmaktadır (Kwakernaak &Sivan,1972) .
- b) Bu nedenle, bu olumsuz olgularla mücadele etmek için Libya Merkez Bankası 2014-2015 yıllarında para aklamayla mücadele konusunda birçok tedbir almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:
- c) Kişisel kullanım için ön ödemeli elektronik kartlarla işlemlerin düzenlenmesi için yönetmelik ve kontroller getirmek.
- d) Yurtdışından bazı malların ithalini finanse etmek için para transferlerini gerçekleştirmek ve ithalatı finanse etmek için normal bankacılık prosedürlerine göre akreditif açma talimatı vermek için ticari bankalara daha önceden verilen yetkilerin iptal edilmesi.
- e) Gelen belgelerin tahsilat değerlerinin ödenmesi için yapılan yabancı işlemleri düzenlemek için kontroller belirlemek.

- f) Ticari amaçlarla yurtdışına yapılan para transferlerinin gerçekleştirilmesi için gereken gümrük beyannamelerini sunmayan veya işlemi sonuçlandırdıktan sonra bırakılmalarına ilişkin bilgi vermeyen kişi ve kurumlarla iş yapmayı bırakma konusunda ticari bankalara talimatlar vermek.
- g) Dışarıdaki muhabirler için yabancı para birimindeki yükümlülüklerini karşılamak üzere bankaların bütün taleplerini incelemek üzere bir uzmanlık komitesi kurmak. Libya merkez bankasının üstlendiği kontrol ve gözetim rolüne ilişkin olarak ve bankalara ilişkin 2005 tarihli 1 No'lu kararın uygulanması için, ticari bankalardaki genel departmanlar üzerinde düzenli ve kapsamlı denetim görevini yerine getiren ilgili banka ve nakit kontrol departmanı birçok prosedür uygulamaya konulmuştur.

Her banka hakkında kapsamlı denetim raporları hazırlanmakta ve bu raporlar “yönetim kurulu, icra kurulu, denetim birimi, risk birimi, uyum birimi, para aklama birimi, muhasebe departmanı, kredi departmanı, borç takip ve tahsil departmanı, hukuk departmanı, likidasyon departmanı, yabancı işlemler departmanı, yerel işlemler departmanı” hakkında notlar içermektedir. Ana finansal bilgi birimi ile işbirliği içerisinde farklı Libya şehirlerindeki ticari bankaların şubeleri üzerinde belirli denetim görevlerini üstlenmektedir. Bu şubelerdeki denetim görevleri her türlü farklı yabancı işlemlere ilişkin (akreditifler, tahsilat dokümanları, yabancı transferler, plastik kartlar, Monery Gram ve western union para transferleri vb.) olabileceği gibi departmana vatandaşlardan veya diğer şubelerden ulaşan iddialara veya belli hususlara ilişkin olabilmektedir. Bu denetimler, bankaların bankacılık kanunlarına, yönetmeliklere ve Libya Merkez Bankası tarafından çıkarılan talimatlara uymalarını ve ticari bankalarda iç kontrol ve denetim sistemleri, risk yönetimi ve para aklamayla mücadele birimlerinin etkinlik düzeyini sağlayacaktır (Ljung, 1973). Denetim sonuçlarında göre Libya Merkez Bankası ihlali tespit edilen bankalara bir dizi yaptırım ve ihlali olan şirketlere ve bu ihlallerden sorumlu görevlilerine ve banka memurlarına diğer bazı tedbirler uygulamıştır. Bu tedbirlerden bazıları şunlardır:

- İhlalleri veya hataları tespit edilen yönetim kurulu üyelerinin üyeliklerinin askıya alınması ve bankanın durumu düzeltilinceye kadar bankayı yönetmek üzere geçici yönetim kurulu üyelerinin atanması.
- Suç ve ihlali olduğu kanıtlanan genel müdürün görevden alınarak soruşturmaya alınması ve bankayı yönetmek üzere yeni birisinin atanması
- Talimat ve kontrollere uymayıp bunları ihlal eden banka veya şubenin ihlalinde bulunduğu faaliyetleri gerçekleştirmekten men edilmesi.
- Para akladığı veya kaçakçılık yaptığı şüphesi olan müşterileri bulunan bazı bankaları veya banka şubeleri için yabancı para teminatlarını durdurmak.
- Para akladıklarından şüphelenilen şirketlerin ve çalışanlarının hesaplarını dondurmak (Powers, 1973).
- Kara para akladıklarından şüphelenilen kişiler ve şirketlerin dosyaları, gerekli hukuki süreçlerin işletilmesi için, soruşturma departmanı, denetim bürosu ve idari kontrol kurulu dahil olmak üzere yetkili makamlara iletilmiştir.
- Libya Merkez Bankası tarafından çıkarılan talimatları ve kontrolleri ihlal eden bankalara 2005 tarihli 1 No'lu kanunda ve eklerinde bankalar için öngörülen cezaların uygulanması için Libya Merkez Bankası yönetim kuruluna bilgi notları sunulmuştur.
- Bankacılık ve nakit kontrol departmanı, bankaların finansal durumunu ofis kontrolü yoluyla bankalar tarafından sunulan finansal bilgileri ve verilerin denetim ve analizini yaparak izlemeyi üstlenmiştir. Bankaların finansal durumunu değerlendirmek ve kanunlara, yönetmeliklere ve Libya Merkez Bankası tarafından çıkarılan talimatlara ne ölçüde riayet ettiklerini anlamak için en önemli finansal oranları ve göstergeleri hesaplamaktadır
- Sonuç olarak, bankalar ve nakit kontrol departmanı notların ilgili bankalara iletir ve bu notlara ilişkin açıklamalar ister, bunların bazıları için gerekli düzeltici adımları atar ve bu bakımdan bankayı izlemeye devam eder.

- Kara para aklama operasyonlarını engelleyerek bunları zayıflatmayı, azaltmayı ve suç faaliyetlerinden yararlanmalarını önlemeyi amaçlayan uluslararası, bölgesel ve ulusal çabaların görüldüğü söylenebilir. Para aklamanın olumsuz ekonomik etkilerinden kaçınmak amacıyla, uluslararası anlaşmaları ve sözleşmeleri kılavuz olarak kullanarak para aklama faaliyetleri ile tam ve etkili olarak mücadele etmeyi sağlamak için, kara para aklama ile mücadelede başarılı olmuş gelişmiş ülkelerin başarılarından azami yararlanmak ve uluslararası işbirliği çağrısı yapmak gerekmektedir. Bankalar, finans kurumları, döviz şirketleri ve sigorta şirketleri yoluyla kara para aklamayla mücadelesi için Libya'nın mevcut yasama organını tebrik etmek istiyorum.

5. GÖLGE EKONOMİLER VE KARA PARA AKLAMA OPERASYONLARI ANALİZİ

Para aklamayı değerlendirmek için kullanılan uluslararası tahminlemeler, yasadışı gelirlerden kaynaklanan ve uluslararası bankalara ulaşan para aklamalarının oranının %50 -% 70 olduğunu öngörmektedirler. Buna göre, kara para aklamalarının toplam yasadışı gelirler içindeki oranı yaklaşık %60'tır. Yasadışı gelirler açısından, gölge ekonomi tahmini oranları arasında, ki bu oranlar yarısı ile üçte biri arasında değişmektedir, yasadışı faaliyetler aracılığıyla tahmin edilebilir. Bu da kara para aklama gelirlerinin yasadışı faaliyetlerden fiili gelirler içerisindeki oranının gölge ekonominin %40'ına kadar çıktığı anlamına gelmektedir. Gayrisafi milli hasıla oranları ile gölge ekonomi tahminleri için mevcut oranlara bu oranları uygulayarak, gayrisafi milli hasılaya göre yasadışı ekonomi oranlarını elde ederiz. Bu oranları kullanarak, gayrisafi milli hasılayı bildikten sonra yasadışı gelirlerin miktarını tahminlemek mümkündür. Gayrisafi milli hasılayı yasadışı ekonomi oranları ile çarparak seçili ülkelerdeki yasadışı gelirlerin miktarına ilişkin tahminleri elde ederiz.

Bunu yine başka bir yöntemle, gayrisafi milli hasılaya göre gölge ekonomi yüzdesi tahminlemesini alarak her yıl ve her ülke için ayrı olarak gayrisafi milli hasıla ile çarparak, yapabiliriz. Bu durumda yasal ve yasadışı gelirlerin oranını temsil eden gölge ekonominin boyutunu hesaplamış oluyoruz. Daha sonra bu değeri bu değeri %40 ile çarparak yasadışı gelirlerin oranını buluyoruz. Daha sonra bu değeri %60 ile çarparak yasadışı gelir oranını temsil eden Gelişmiş ülkelerde para aklama ve gölge ekonominin büyüklüğünü tahminlemek için 10 gelişmiş ülkeden oluşan bir grup seçtik (Avustralya, Avusturya, Bulgaristan, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İtalya, Yunanistan ve Japonya)

5.1 Gölge Ekonomi Büyüklüğü ve Kara Para Piyasası Tahminlemeleri

Seçili ülkeler için gölge ekonominin hacmini tahminlemek için, bu ülkelerin gayrisafi milli hasıla oranlarını temsil eden özel gölge ekonomi tahminlemelerini kullanmaktayız. Aşağıdaki tablo, seçili ülke grubunun (1989-2008) dönemi için gayrisafi milli hasıla oranları olarak (1989-2008), bu dönem için tahminlemeleri göstermektedir.

Tablo 5.1. Gayri Safi Milli Hasıla Oranları

Ülkeler	1989-1990	1991-1993	1994-1995	1996-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006	2007-2008
Avustralya	10,1	13,0	13,5	13,9	14,3	4,1	13,4	12	11,1
Avusturya	6,9	6,1	8,6	8,8	9,8	9,8	10,9	10	8,7
Bulgaristan	19,3	20,8	21,5	22,3	22,2	22,0	21,0	19,6	17,9
Kanada	12,8	13,5	14,8	16,1	16,0	15,8	15,1	13,7	12,3
Danimarka	10,8	15,0	17,8	18,2	18,0	17,9	17,2	15,9	14,3
Finlandiya	13,4	14,4	18,2	15,4	18,1	18,1	17,4	15,9	4,1
Fransa	9,0	13,8	14,5	14,8	15,22	15,0	14,5	13,1	11,4
İtalya	22,8	24,0	26,0	27,2	27,1	27,0	24,8	23,8	21,8
Yunanistan	22,6	22,3	28,6	29,5	28,7	28,5	28,1	26,9	24,7
Japonya	8,8	9,3	10,6	11,2	11,2	11,1	10,8	9,8	8,9

(1998-1996, 1993-1991) program ve izle. Gölge ekonomi (2000, 102-104) (1990, 1989, 1993, 1994, 2000, 1999, 2002, 2001, 2004, 2003, 2006, 2005, 2008, 2007) yukarıdaki tablodaki verilerden, gölge ekonominin milli ekonomi içerisindeki hacmine ilişkin olarak gelişmiş ülkeler arasında bir farklılık olduğu açıktır. Ülkeler arasında oranların %6,1 ile %14,3 arasında değiştiği “Avusturya, Avustralya ve Japonya”da hafif bir artış gözlemlenmekteyken ülkeler arasında oranların %9,0 ile %22,3 arasında değiştiği “Bulgaristan, Kanada, Danimarka, Finlandiya ve Fransa”da önemli bir artış söz konusudur. Ancak oranların “%21,8 – %29,5” olduğu Yunanistan ve İtalya’da çok büyük ölçüde artmış olması belki de mevcut faaliyetlerin mahiyeti ve bu ülkelerdeki toplumsal ve ekonomik yapılarla alakalıdır. Bu ülkelerde gölge ekonominin hacminin dolar cinsinden tahminlemesine bakacak olursak, bunu 2. Tablo’da gösterilen gayrisafi milli gelir tahminlemelerini kullanarak yapabiliriz. Seçili ülkelerin (1989-2008) dönemi için cari kurlarla gayrisafi milli gelirleri. (milyon dolar)

Tablo 5.2. Cari Kurlarla Gayri Safi Milli Gelirler

Ülkeler	1989-1990	1991-1993	1994-1995	1996-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006	2007-2008
Avustralya	307,129	309,976	356,691	406,649	465,278	571,587	3636,955	09,687	662,804
Avusturya	147,586	182,224	217,216	221,356	218,816	238,832	256,866	282,058	267,272
Bulgaristan	177,436	226,968	252,016	255,967	268,742	298,249	320,298	353,331	332,764

Kanada	560,744	571,763	568,752	605,647	748,034	903,437	982,128	1,001,094	1,246,318
Danimarka	120,618	136,455	166,033	177,69	164,254	161,158	171,202	191,569	179,170
Finlandiya	85,069	83,417	91,394	113,779	127,985	142,917	157,126	177,634	162,079
Fransa	1,099,337	1,248,090	1,451,960	1,503,160	1,524,130	1,697,062	1,819,069	1,990,745	1,882,778
İtalya	1,017,343	1,378,405	1,165,044	1,173,886	1,080,937	1,375,564	1,632,514	1,753,644	1,678,322
Yunanistan	76,030	91,876	108,855	123,159	153,121	206,057	234,069	273,628	247,085
Japonya	301,047	392,934	505,192	409,314	387,357	337,650	362,742	403,773	378,163

Tablo 5.3. Seçili Ülke Grubunun Gölge Ekonomi Tahminleri (milyon dolar)

Ülkeler	1989-	1991-	1994-	1996-	1999-	2001-	2003-	2005-	2007-
	1990	1993	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Avustralya	3,102,002	4,029,688	4,842,328	5,652,421	6,653,452	8,059,376	8,535,197	8,516,244	7,357,124
Avusturya	1,018,343	1,111,566	1,868,057	1,947,932	2,1444,396	2,292,787	2,7999,839	2,820,580	2,325,266
Bulgaristan	3,424,514	4,675,540	5,418,344	5,708,064	5,966,072	6,561,478	6,726258	6,925,287	5,956,475
Kanada	7,177,523	7,718,800	8,417,529	9,750,916	11,968,544	14,274,304	14,830,132	13,714,987	15,329,711
Danimarka	1,302,674	2,046,825	2,955,387	3,233,958	2,956,572	2,844,728	2,944,674	3,045,947	2,562,131
Finlandiya	114,824	1,201,204	1,663,370	1,752,196	2,316,039	2,72,506	2,733,992	2,824,380	2,285,313
Fransa	9,984,033	17,223,642	21,053,420	22,246,768	23,166,776	25,455,930	26,376,892	26,078,759	21,463,669
İtalya	23,195,420	33,081,720	30,291,144	31,694,922	29,401,486	37,140,228	40,486,347	41,736,727	36,587,419
Yunanistan	1,718,278	2,048,834	3,113,253	3,633,190	4,394,572	5,872,624	6,594,789	7,360,593	6,102,999
Japonya	2,649,213	3,654,286	5,355,035	4,584316	4,338,398	3,747,915	3,917,613	3,956,975	3,365,650

Kaynak: Tablo verileri, tablo 1 ve tablo 2 verilerinden araştırılarak hesaplanmıştır. Tablo 3 seçili ülkelerde gölge ekonominin tahminlemesini yansıtmaktadır. Bunlardaki değişim oranlarını analiz etmek amacıyla, seçili ülkeler üç döneme ayrılmışlardır:

İlk dönem: (1989-1990, 1994-1995).

İkinci dönem: (1996-1998, 2001-2002).

Üçüncü dönem: (2003-2004, 2007-2008).

- 1. Avustralya:** Gölge ekonominin değişim oranı ilk dönemde %1,56'ya ulaştı, ikinci dönemde %1,42'ye düştü ve üçüncü dönemde azalmaya devam ederek %0,86'ya düştü. Bu da çalışma süresi boyunca bu ülkedeki gölge ekonominin boyutunun düşük olduğunu teyit etmektedir.

2. **Avusturya: Gölge** ekonominin değişim oranı ilk dönemde %1,83'e ulaştı, ikinci dönemde %1,17'ye düştü ve üçüncü dönemde azalmaya devam ederek %0,83'e düştü. Bu da çalışma süresi boyunca düşüş olduğunu ortaya koymaktadır.
3. **Bulgaristan:** Çalışmanın üç safhasında değişim oranları sırasıyla “%1,58, %1.14, %0,88” olup gölge ekonominin boyutunda azalmayı göstermektedir.
4. **Kanada: Gölge** ekonomideki değişim oranı ilk dönemde %1,17'ye ulaşmış, ikinci periyotta bu olgu ile bağlantılı ekonomik faaliyetlerin artması nedeniyle %1,46'ya yükselmiş ve üçüncü dönemde bu boyut %1,0'e inmiştir.
5. **Danimarka:** Gölge ekonominin boyutundaki değişim oranı ilk dönemde %2,26'ya ulaşarak bu dönemde gölge ekonomi faaliyetlerinin yüksek boyutunu göstermiştir. Sonraki dönemlerde bu olguyla mücadele için alınan önlemlerle sırasıyla % 0,89 ve %0,87'ye düşmüştür.
6. **Finlandiya:** Gölge ekonomideki değişim oranı ilk dönemde %10,46'ya ulaşmış olup bu dönemdeki yükseliş yasal olarak ilan edilmeyen ve yasadışı ekonomisinin büyümesine bağlı olabilir, İkinci ve üçüncü periyotta bu olguyu önlemek için getirilen sıkı düzenlemeler ve uygulamalar nedeniyle %1,46 ve %0,80'e gerilemiştir.
7. **Fransa:** İlk dönemde gölge ekonomi faaliyetlerindeki artış nedeniyle gölge ekonomideki değişim oranı ilk dönemde %2,12'ye ulaşmış ve daha sonra %1,14 ve %0,81'e gerilemiştir.
8. **İtalya:** Üç dönemde değişim oranları sırasıyla %1,30, %1,17 ve %0,90 şeklinde olup çalışma dönemi boyunca gölge ekonominin boyutunun azaldığını teyit etmektedir.
9. **Yunanistan:** Üç dönemde değişim oranları sırasıyla %1,30, %1,17 ve %0,90 şeklindedir.
10. **Japonya:** Gölge ekonomideki değişim oranı ilk dönemde %2,02'ye ulaşmış olup bunun nedeni bu dönemde bu ülkede kaynaklanan ekonominin yükselmesi ve bunlar arasında en önemlisi uyuşturucular ve bu dönemdeki farklı sosyal sınıftan evlilikler olabilir. İkinci ve üçüncü periyotta bu oran %0,81 ve %0,85'e düşmüştür.

Çalışma dönemi boyunca gölge ekonominin değişim oranlarının analizine göre, ilk dönemde Finlandiya'nın birinci sırada olduğunu ve onu ikinci sırada Danimarka ve üçüncü sırada Fransa'nın izlediğini görmekteyiz.

İkinci döneme ilişkin olarak, Finlandiya birinci sırada gelirken onu ikinci sırada Avustralya ve üçüncü sırada Avusturya izlemiştir.

5.2 Kara Para Aklama İşlemlerinin Tahmini Boyutu

Seçili gelişmiş ülkelerde para aklamının boyutunu tahmin etmek için, para aklama denklemi ile ölçüm yapılamaz çünkü borç oranı sıfırdır. Bu nedenle, yasadışı faaliyetlerin uluslararası tahminine göre bu hesaplama yapılacaktır. Uluslararası tahminlere göre fiili yasadışı gelirlerin oranı gölge ekonominin %40'ına ulaşmaktadır (Muller, 2007) , bu oranı kabul ederek ve tablo 1'de verilen istatistik hesaplamalarını kullanarak gayrisafi milli hasıla içerisinde yasadışı ekonominin büyüklüğünü bulabiliriz ve bu da tablo 4'te gösterildiği gibi bir yıkama operasyonu gerektirmektedir

Tablo 5.4. Kara Para Aklama Tahmini Büyümleri

Ülkeler	1989-1990	1991-1993	1994-1995	1996-1998	1999-2000	2001-2002	2003-2004	2005-2006	2007-2008
Avustralya	4,04	5,2	5,4	5,56	5,72	5,64	5,36	4,8	4,44
Avusturya	2,76	2,44	3,44	3,52	3,92	3,84	4,36	4	3,48
Bulgaristan	7,72	8,32	8,4	8,92	8,88	8,8	8,4	7,84	7,16
Kanada	5,12	5,4	5,92	6,44	6,4	6,32	6,04	5,48	4,92
Danimarka	4,32	6	7,12	7,28	7,2	7,16	6,88	6,36	5,72
Finlandiya	5,36	5,76	7,28	6,16	7,24	7,2	6,96	6,36	5,64
Fransa	3,6	5,52	5,8	5,92	6,08	6	5,8	5,24	4,56
İtalya	9,12	9,6	10,4	10,88	10,84	10,8	9,92	9,52	8,72
Yunanistan	9,04	8,92	11,44	11,8	11,48	11,4	11,24	10,76	9,88
Japonya	3,52	3,72	4,24	4,48	4,48	4,44	4,32	3,92	3,56

Kaynak: Tablo 4'ün verileri, tablo 1'in verilerinin %40 ile çarpımı esasına göre hesaplanmıştır: Tablo 4'te belirtilen oranlara baktığımızda yasadışı gelirlerin gayrisafi milli hasılaya oranının düşük olduğu ülkelerin oranların (%2,44-%5,72) arası olduğu Avustralya, Avusturya ve Japonya olduğunu. Kanada, Danimarka, Finlandiya ve Fransa'da ise (%4,56-%7,28) olan oranların ortalama düzeyde olduğunu ve yasadışı gelirlerin gayrisafi milli hasılaya oranının yüksek olduğu ülkelerin ise oranların yaklaşık (%7,16-%11,48) arası olduğu Bulgaristan, İtalya ve Yunanistan olduğunu görmekteyiz.

Bu ülkeler için tablo 2'de gösterilen gayrisafi milli hasıla hesaplamalarına dönersek ve yasadışı gelirlerin gayrisafi milli hasıla içerisindeki tahmini oranını gösteren tablo 4'te belirtilen oranları alırsak aşağıda tablo 5'te gösterilen seçili ülkeler için (1989-2008)

dönemindeki yasadışı gelirlerin büyüklüğünü cari kurlardan tahmini değer olarak hesaplayabiliriz (milyon dolar).

Tablo 5.5. Yasa Dışı Gelirler

Ülkeler	1989- 1990	1991- 19993	1994- 1995	1996- 1998	1999- 2000	2001- 2002	2003- 2004	2005- 2006	2007- 2008
Avustralya	1,240,801	1,611,875	1,936,931	2,260,968	2,661,390	3,223,750	3,414,078	3,464,497	2,942,849
Avusturya	407,337	312,866	747,223	779,173	857,758	917,114	,119,935	1,128,224	930,106
Bulgaristan	1,369,805	1,897,452	2,116,934	2,283,225	2,386,428	2,624,591	2,690,503	2,770,115	2,382,590
Kanada	2,871,009	3,087,520	3,367,011	3,900,366	4,787,417	5,709,721	5,932,053	5,485,995	6,131,884
Danimarka	521,069	818,730	1,182,154	1,289,062	1,182,628	1,108,767	1,177,869	1,218,378	1,024,852
Finlandiya	455,969	480,481	665,348	700,878	926,415	1,029,002	1,093,596	1,129,752	914,125
Fransa	3,957,613	6,889,456	8,421,368	8,898,707	9,266,710	10,182,372	10,550,600	10,431,503	8,585,467
İtalya	9,278,168	13,232,688	12,116,457	12,771,879	11,717,357	14,856,091	16,194,538	16,694,690	14,634,966
Yunanistan	687,311	819,533	1,245,301	1,453,276	1,757,829	2,349,049	2,630,935	2,944,237	2,441,199

Kaynak: Tablo (5)'in verileri araştırmacı tarafından tablo 2 ve 4'ün verilerine dayalı olarak hesaplanmıştır. Tablo 5'te açıkça görmekteyiz ki araştırma süresi boyunca 1989-2008 yılları arasında yasadışı gelirlerin büyüklüğünde şu gelişmeler yaşanmıştır:

Yasadışı gelirlerin büyüklüğünde gözlemlediğimiz çok artışa paralel olarak gölge ekonomileri içerisinde yasadışı gelirlerin büyüklüğü bakımından ülkeler arasındaki farklar da artmaya devam etmiş ve 2005-2006'da yaklaşık 17 milyon dolara çıkmıştır ve yasadışı gelirlerin gayrisafi milli hasıla içerisindeki oranındaki artışa bağlıdır. Aynısı Fransa için de geçerli olup, gayrisafi milli hasıladaki artış nedeniyle, yasadışı gelirlerin büyüklüğü 2003-2004'te yaklaşık 11 milyon dolar ile en yüksek seviyeye çıkmıştır. Çalışma dönemi boyunca bunu Kanada takip etmiş olup 2007-2008 yıllarında yasadışı gelirlerin hacmi 6 milyon dolardı r

Avustralya, Bulgaristan, Japonya ve Yunanistan için de yasadışı gelirlerin büyüklüğü artmış ancak daha düşük oranda bir artış söz konusudur. Avusturya, Finlandiya ve Danimarka'da her ne kadar yasadışı gelirlerin gayrisafi milli hasıla içerisindeki oranı orta düzeyde (%2.44-%7.28) olmasına rağmen artık oranı çok cüzi olmuştur. Genel trend seçili ülkeler için çalışma dönemi süresince yasadışı gelirlerin artışı şeklindedir ve bireyler için oluşan yüksek miktarlardaki yasadışı gelirler ilk tanımlamalarında bırakılamazlar çünkü bunlar kirli para

olup bunun sahipleri kaynaklarının yasadışı olduğunu bilmektedirler. Bu nedenle yasadışı kaynaklarına meşruluk kazandırmak için bu paraları aklama operasyonlarına sokmaya çalışacaklardır. Bu ilkedan hareketle ve yasadışı gelirlerden gelen kara para aklama operasyonlarının oranı %50-%70 arası değiştiğinden yasadışı gelirlerin aklanma oranının yaklaşık % 60 olduğuna ilişkin uluslararası tahminlere göre, tablo 5'teki verilere dayanarak bir değerlendirme yaparsak seçili ülkeler için kara para aklama büyüklüğünü tablo 6'da gösterildiği şekilde tahmin edebiliriz. Seçili ülke grubu için 1989-2008 dönemlerinde cari kurlarla kara para aklama büyüklükleri tahminleri

(milyon dolar).

Tablo 5.6. Kara Para Aklama Büyüklükleri

Ülkeler	1989- 1990	1991- 1993	1994- 1995	1996- 1998	1999- 2000	2001- 2002	2003- 2004	2005- 2006	2007- 2008
Avustralya	7,44,480	967,125	1,162,158	1,356,580	1,596,834	1,934,250	2,048,446	2,043,898	1,765,709
Avusturya	244,402	187,719	448,333	467,503	514,654	550,268	671,961	676,934	558,063
Bulgaristan	821,883	1,138,471	1,270,160	1,369,935	1,431,856	1,574,754	1,614,301	1,662,069	1,429,554
Kanada	1,722,605	1,852,512	2,20,206	2,340,219	2,8,72,450	3,452,832	3,559,231	3,291,597	3,679,1130
Danimarka	312,657	491,238	7,9,292	773,437	709,576	665,260	706,721	731,026	614,911
Finlandiya	273,581	288,288	399,208	420,526	555,849	617,401	656,157	677,851	548,475
Fransa	2,374,567	4,133,673	5,052,820	5,339,224	5,560,026	6,109,423	6,330,360	6,258,901	5,151,280
İtalya	5,566,900	7,939,612	7,269,874	7,663,127	7,030,414	8,913,654	9,716,722	10,016,814	8,780,980
Yunanistan	412,386	491,719	747,180	871,966	1,054,697	1,409,429	1,578,561	1,766,542	1,464,719
Japonya	635.811	877,028	1,285,208	1,100,235	1,041,215	899,499	940,227	949,674	807,756

Tablo 6'da belirtilen verilerden seçili ülkelerin kara para aklama büyüklüklerine ilişkin şu çıkarımları görmekteyiz.

1. 1989-2008 döneminde para aklama yukarı yönlü bir hareket göstermiştir.
2. Bu ülkeleri para aklama operasyonları bakımından iki gruba ayırmak mümkündür:

Birinci grup: İtalya, Fransa ve Kanada'dan oluşmaktadır ve bu ülkelerde yasadışı gelirlerin artmasından sonra para aklamada büyük artışlar görülmüştür. **İkinci grup:** Avustralya, Bulgaristan, Yunanistan, Japonya, Danimarka, Finlandiya ve Avusturya'dan oluşmaktadır ve bu ülkelerde para aklamada daha az artışlar görülmüştür. İlk grupta çalışma süresi boyunca para aklamada en fazla artışın

görüldüğü ülkelerden birisi İtalya olup 1989-1999'da 6 milyon dolara ve 2005-2006'da 10 milyon dolara ulaşmıştır.

Bu artışlar yasadışı gelirlerin miktarında meydana gelen artışlardan kaynaklanmaktadır. 1990, 1991 ve 1993 yıllarında para aklamayı suç haline getiren kanunların çıkarılması ve 1994 yılındaki Napoli konferansı ve 2000 yılındaki birleşmiş milletler konferansı dahil olmak üzere para aklamayla mücadele için birçok konferansın yapılması gibi İtalya tarafından alınan önlemlere rağmen bu artış meydana gelmiştir. Ancak, bu prosedürler ve düzenlemeler para aklama faaliyetlerini engelleyecek kadar etkili ve güçlü olamamışlardır. İtalya 1989'da FATF sözleşmesini imzalayan yedi ülkeden birisidir ancak yine de bu faaliyetleri kontrol edememiştir. Fransa'da 1989-1990'da yaklaşık 2 milyon dolara ulaşan aklama faaliyeti gerçekleşmiştir. Fransa'nın finansal çalışma grubunun üyesi olmasına, 1988 yılında Palermo anlaşmasını imzalayan ve 1990, 1993, 1996, 1998 yıllarında uyuşturucu ticaretinden gelen paraların aklanması ile mücadele kararları çıkarmasına rağmen 2003-2004'te bu rakam 6 milyon dolara yükselmiştir. Bu prosedürler ve düzenlemeler bu olgu ile mücadele için yeterli olmamıştır. Bu da uygulamaların zayıflığını ve ciddiyet uzak oluşunu ortaya koymaktadır.

Kanada'da para aklamanın boyutu artmakla birlikte İtalya ve Fransa'nınkinden daha azdır. 1989-1990'da 2 milyon dolarken artmaya devam etmiş ve 2007-2008'de 4 milyon dolara kadar çıkmıştır. Her ne kadar Kanada finansal kurumlarını bu faaliyetlere düşmekten korumuş ülkelerden birisi olsa da bu sorunun üstesinden gelmeyi başaramamıştır. İkinci grupta, Avustralya ilk sırada gelmekte olup para aklama faaliyetlerinin büyüklüğü ilk gruptakilerden daha düşük oranda artış göstermiştir. 2003-2004'te (744.480) bin dolar olan bu miktar 2003-2004'te 2 milyon dolara ulaşınca kadar yükselmiştir. Bu da göstermektedir ki anlaşmalara, sözleşmelere ve düzenlemelere riayet etmek bu faaliyetlerin artışını azaltmaya yardımcı olmuştur. Bulgaristan'da para aklamanın artış oranı 1989-1990'da (821.883) bin dolarken, uyuşturucu ticaretinden, organize suçlardan ve genel olarak tüm suç faaliyetlerinden elde edilen fonların takip edilmesine ilişkin düzenlemeler para aklamadaki artış oranının belli oranda azalmasına yol açmış ve 2005-2006'da 2 milyon dolara yükselmiştir. Yunanistan'da para aklama operasyonlarının büyüklüğü 1989-1990'da (412,386) bin dolarken 2005-2006'da 2 milyon dolar olmuştur. Bu

faaliyetlerdeki artışın bu kadar yavaş olmasının nedeni Yunanistan hükümetinin para aklamayı suç haline getiren özel yasa hükümleri çıkarmasıdır.

Japonya'da para aklama operasyonlarının büyüklüğü 1989-1990'da (635,811) bin dolarken 1994-1995'de yaklaşık bir milyon dolara yükselmiş ve çalışma süresinin geri kalanı boyunca düşüş göstermiştir. Zira, 1990 yılında Maliye Bakanlığının bankalardan yeni hesap açan veya yüksek meblağda transfer yapan herkesin kimliğini teyit etmelerini isteme talimatı da dahil olmak üzere bu operasyonlarla mücadele için Japonya bir dizi tedbirler almıştır. Buna ek olarak Japonya'da 1991 yılında çıkarılan kanunla uyuşturucular ve bunlardan elde edilen kazançlar suç haline getirilmiştir. Ayrıca Japonya, para aklama operasyonları ile mücadele en yüksek dikkati gösterme girişiminde bulunan sekiz finansal grup ülkelerinden (FATF) birisidir. Danimarka'da para aklama operasyonlarının büyüklüğü 1989-1990'da (312,657) bin dolarken yasadışı gelirlerin miktarının az olması nedeniyle yavaş artarak 1996-1998'de (773,437) bin dolara yükselmiştir ve kara para aklama azalmıştır. Finlandiya para aklama operasyonlarının büyüklüğü 1989-1990'da (273,581) bin dolarken yasadışı gelirlerin az olması ve bu olgu ile mücadele etmek için yetkili makamların aldığı güçlü tedbirler ve düzenlemeler nedeniyle 2005-2006'da (677,851) bin dolara yükselmiştir. Avusturya seçili ülkeler içerisinde para aklama operasyonları açısından miktarı en düşük ülke olup 1989-1990'da (244,402) bin dolarken 2005-2006'da (676,934) bin dolara yükselmiştir. Bunun nedeni, bu ülkedeki gölge ekonomi oranlarının düşüştür olup bu oran (%6,1 - %10) arasındadır. Ayrıca çalışma süresi boyunca yasadışı gelirlerin gayrisafi milli hasılaya oranında da düşüş görülmekte olup bu oran yaklaşık (%2,44 - %4,36) şeklindedir.

6. SONUÇ

Verilerin analiz edilip yorumlanması ve hipotezin test edilmesinden sonra şu sonuçlara vardık

1. Vergi kaçakçıları takip etmeyi kolaylaştırmak Yolsuzluk veya para aklamadan şüphelenildiğinde fonların kaynaklarını izlemek ve bunları yargı önüne çıkarıp cezalandırmak için banka hesaplarını veri sistemleri ile bağlantılandırmak suretiyle kara para aklama ile mücadelede modern teknolojinin etkili rolü
2. Para aklamanın milli ekonomiye tehlikesi konusunda medyada yeterli farkındalığın olmaması.
3. Libya devletinde, bankacılık sistemleri ile güvenlik sistemlerini bağlantılı hale getirerek ve sistemler arasında düzenli toplantılar yaparak güvenlik ve ekonomi sistemlerinin önceden koordinasyonu bulunmamaktadır.
4. Avustralya, Bulgaristan, Yunanistan, Japonya, Danimarka, Finlandiya, Avusturya gibi gelişmiş ülkeler (çalışma örneğinde) bu olguyu sınırlı tutma anlamında farklılık göstermektedir. Bunların yaklaşımının başarılı ve verimli olduğu ve bu ülkelerin olgu ile mücadelede başarılı oldukları söylenebilir. Çünkü bu ülkelerin yaptığı kanunlar ve getirdiği prosedürlerin uygulanmasındaki ciddiyet sayesinde bu ülkelerdeki para aklama faaliyetlerinin büyüklüğündeki artış daha düşük olmuştur. Diğer taraftan, İtalya, Fransa ve Kanada'da para aklamadaki artış devam etmiştir. Bu ülkelerin anlaşmalar imzalamış olmalarına rağmen problemi kontrol edememiş olmaları, söz konusu faaliyetlerden istifade etmiyorlarsa ülkelerin bu düzenlemeleri uygulamakta istekli davranmadıklarını ve bunların hayata geçirilemediğini göstermektedir.
5. Çalışma örneğinde yer alan diğer ülkelerde de yasadışı gelir miktarları artmıştır ancak bu artış farklı oranlarda olmuştur. Avustralya, Bulgaristan, Japonya ve Yunanistan'da değişim yavaş olup bu ülkelerdeki para aklama faaliyetlerinin artışı daha düşük oranlardadır. Diğer taraftan, İtalya, Fransa ve Kanada'da yasadışı gelirlerdeki artış çok fazla ve aşikârdır. Böylelikle, buralardaki para aklamada da buna mukabil bir artış olmuştur. Diğer yandan, Avusturya, Finlandiya ve Danimarka'daki yasadışı gelirlerin oranı çok az artış göstermiş ve bu durum söz konusu ülkelerdeki para aklama faaliyetlerinin miktarına da yansımıştır.
6. Para aklama faaliyetleri kıtalararası suç kabul edilmektedir ancak para aklamayla mücadelede uluslararası işbirliği ve koordinasyon gereken seviyede değildir.

Para aklamayı kontrol etmede bankacılığın rolünü aktive etmek için ve çalışma sonuçlarında dayalı olarak, araştırmacı bankalardaki karar alıcıların dikkat etmesi gereken bir dizi tavsiyede bulunmaktadır:

1. Bankalar, kanunlara ve prosedürlere ilişkin açık ve bağlayıcı bir kurum içi uygulama kılavuzu çıkarmaya dikkat etmelidirler ve para aklamayla mücadele için müşterek prosedürleri ve sistemleri güncellemelidirler.
2. Hukuk departmanındaki personelin eğitimine daha fazla dikkat ederek onların uluslararası kara para aklama ile mücadele kanunları ve yönetmelikleri ile aşinalığını sağlamalıdır.
3. Kara para aklama ile mücadele için en modern teknolojik enstrümanları ve elektronik sistemleri takip edip bunlara önem vermek.
4. Uluslararası kanunlara ve düzenlemelere uymanın önemini ve uluslararası fonun otoritesinin vurgulamak
5. Bankalara gelen paraların kontrolünü sıklaştırmak ve “müşterini tanı” ilkesini düzgün şekilde uygulamak
6. Bankalara ve finans kuruluşlarına çalışanların atanması konusunda dikkatli ve uyanık olmak. Toplumda inandırıcılık ve dürüstlüğü sağlamak için kalifiye ve sicili temiz personelin atanması gerekir. Merkez bankasından onay almaksızın yabancı çalışanların atanmasından kaçınılmalıdır.
7. Banka ve finans kurumlarının bağımsız bir denetim işi kurmalarını zorunlu kılmak ve denetim biriminin kanun uygulayıcı memur yetkileri olmalı ve kara para aklama ile mücadele prosedürlerine ve iç kontrole uymak ve bunları uygulamak için bütün fiziki ve modern teknolojik imkanlara sahip olmalıdır.
8. Sadece uyuşturucu kaçakçılığı ve uluslararası terörizmle ilgili olanlara değil diğer kara para aklama ile mücadelede etkili olan anlaşmalara taraf olmak önemlidir. Zira bu anlaşmalar meydana gelen değişiklikler ve yeni gelişmeleri kapsayabilirler.

Sonuç olarak, bilimsel kütüphaneye ve bankacılık ve finans kurumları yoluyla kara para aklama ile mücadeleyle ilgili taraflara faydalı olacak bu naçizane çalışmayı başarıyla sunmuş olabilmeyi ümit ederiz. Ancak, bu çalışmanın eksiksiz ve kusursuz olduğu iddiasında değiliz ve ele almadığımız konuların başkalarınınca tamamlanmasından memnuniyet duyarız.

KAYNAKÇA

- Alexander, R. C. H. (2013). *Insider dealing and money laundering in the EU: law and regulation*. Ash gate Publishing, Ltd.
- Angell, I. O., & Demetis, D. S. (2005). Systems thinking about anti-money laundering: considering the Greek case. *Journal of Money Laundering Control*, 8(3), 271-284.
- Bausch, K. C. (2002). Roots and branches: a brief, picaresque, personal history of systems theory. *Systems Research and Behavioral Science*, 19(5), 417-428.
- Bear, M. E., & Schneider, S. (2007). *Money laundering in Canada: Chasing dirty and dangerous dollars*. University of Toronto Press.
- Beekarry, N. (2011). *International anti-money laundering and combating the financing of terrorism regulatory strategy: A critical analysis of compliance determinants in international law*. *Nw. J. Int'l L. & Bus.*, 31, 137.
- Bergström, M., Svedberg Helge son, K., & Month, U. (2011). A new role for for-profit actors? The case of anti-money laundering and risk management. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 49(5), 1043-1064.
- Biersteker, T. J., & Eckert, S. E. (Eds.). (2007). *Countering the financing of terrorism*. Routledge.
- Blum, J. A., Levi, M., Naylor, R. T., & Williams, P. (1999). *Financial havens, banking secrecy and money-laundering*.
- Buchanan, B. (2004). Money laundering a global obstacle. *Research in International Business and Finance*, 18(1), 115-127.
- Cassella, S. D. (1994). *Establishing probable cause for forfeiture in federal money laundering cases*. *NYL Sch. L. Rev.*, 39, 163.
- Chaikin, D. (2008). Commercial corruption and money laundering: a preliminary analysis. *Journal of Financial Crime*, 15(3), 269-281.
- Choo, K. K. R. (2008). *Money laundering risks of prepaid stored value cards*. Australian Institute of Criminology.
- Cohen, S. (1985). *Visions of social control: Crime, punishment and classification* (p. 71). Cambridge: Polity Press.
- Council, F. F. I. E. (2005). *Bank secrecy act anti-money laundering examination manual*. Federal Financial Institutions Examination Council.
- Demetis, D. S. (2010). *Technology and anti-money laundering: A systems theory and risk-based approach*. Edward Elgar Publishing.
- Dorf, R. C., & Bishop, R. H. (2011). *Modern control systems*. Pearson.

- Dumbacher, J. (1997). The fight against money laundering. *Trends in Organized Crime*, 2(3), 25-26.
- Akin, B., & Reid, L. D. (1996). *Dynamics of flight: stability and control* (Vol. 3). New York: Wiley.
- Farah, D. (2010). Money laundering and bulk cash smuggling: Challenges for the merida initiative. *Shared Responsibility*, 117.
- Ferwerda, J. (2008). The economics of crime and money laundering: does anti-money laundering policy reduce crime?. *Review of Law & Economics*, 5(2).
- Force, F. A. T. (2001). *Special recommendations on terrorist financing*. Retrieved May, 23, 2005.
- Genzel, D. J. (2005). *Risk Management and the Money Laundering Challenge*. *Com. Lending Rev.*, 20, 41.
- Gopal, M. (1993). *Modern control system theory*. New Age International.
- Grosse, R. E. (2001). *Drugs and money: laundering Latin America's cocaine dollars*. Greenwood Publishing Group.
- Hameed, F. (2005). *Fiscal transparency and economic outcomes* (No. 2005-2225). International Monetary Fund.
- Harvey, J. (2008). Just how effective is money laundering legislation?. *Security Journal*, 21(3), 189-211.
- Hinterseer, K. (2001). The Wolfsburg Anti-Money Laundering Principles. *Journal of Money Laundering Control*, 5(1), 25-41.
- Hong, X., Liang, H., & GAO, Z. (2015). *Adaptive resource allocation for anti-money laundering based on SMDP*. In *wireless algorithms, systems, and applications* (pp. 190-200). Springer International Publishing.
- Hopton, D. (2009). *Money laundering: a concise guide for all business*. Gower Publishing, Ltd.
- Huelsse, R. (2008). Even clubs can't do without legitimacy: Why the anti-money laundering blacklist was suspended. *Regulation & Governance*, 2(4), 459-479.
- Hülse, R., & Kerwer, D. (2007). Global standards in action: insights from anti-money laundering regulation. *Organization*, 14(5), 625-642.
- Johnson, C. D. (1993). *Process control instrumentation technology*. Prentice Hall PTR.
- Johnson, J. (2001). In pursuit of dirty money: identifying weaknesses in the global financial system. *Journal of Money Laundering Control*, 5(2), 122-132.
- Johnson, J., & Desmond Lim, Y. C. (2003). Money laundering: has the financial action task force made a difference?. *Journal of Financial Crime*, 10(1), 7-22.

- Kaput, D., & Webb, R. (2000). *Governance-related conditional ties of the international financial institutions*. UN.
- Karnopp, D. C., Margolis, D. L., & Rosenberg, R. C. (2012). *System dynamics: modeling, simulation, and control of mechatronic systems*. John Wiley & Sons.
- Kelly, B. (2014). *The bitcoin big bang, how alternative currencies about to change the world*. John Wiley & Sons.
- Kersten, A. (2002). Financing of terrorism - A predicate offence to money laundering?. In *Financing Terrorism* (pp. 49-56). Springer Netherlands.
- Khalil, H. K., & Grizzle, J. W. (1996). *Nonlinear systems* (Vol. 3). New Jersey: Prentice Hall.
- Kini, S. M., Fischer, E. R., Kales, A. B., & Kerr, R. F. (2005). *Federal bank regulatory agencies issue long-awaited anti-money laundering examination manual*. *Banking LJ*, 122, 940.
- Kishima, K. (2004). Japan's efforts in the global fight against money laundering and terrorist financing. *Journal of Money Laundering Control*, 7(3), 261-263.
- Koh, J. M. (2006). *Suppressing terrorist financing and money laundering*. Springer Science & Business Media.
- Landau, I. D., Lozano, R., M'Saad, M., & Karimi, A. (1998). *Adaptive control* (Vol. 51). Berlin: Springer.
- Levi, M. (2002). Money laundering and its regulation. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 582(1), 181-194.
- Levi, M., & Gilmore, W. (2002). Terrorist finance, money laundering and the rise and rise of mutual evaluation: a new paradigm for crime control?. In *Financing Terrorism* (pp. 87-114). Springer Netherlands.
- Ljung, L. (1998). *System identification* (pp. 163-173). Birkhäuser Boston.
- Lomborg, B. (Ed.). (2007). *Solutions for the world's biggest problems: costs and benefits*. Cambridge University Press.
- Madinger, J. (2011). *Money laundering: A guide for criminal investigators*. CRC Press.
- Masciandaro, D., & Unger, B. (2007). *Black finance: the economics of money laundering*. Edward Elgar Publishing.
- Menon, R., & Kuman, S. (2005). *Understanding the role of technology in anti-money laundering compliance*. Infosys Technology Ltd, 1, 2-4.
- Molander, R. C., Mussing ton, D. A., Mussing ton, D., & Wilson, P. A. (1998). *Cyber payments and money laundering: Problems and promise* (Vol. 965). Rand Corporation.

- Moore, T., & Christin, N. (2013). *Beware the middleman: Empirical analysis of bitcoin-exchange risk*. In *Financial Cryptography and Data Security* (pp. 25-33). Springer Berlin Heidelberg.
- Morais, H. V. (2002). War against Money Laundering, Terrorism, and the Financing of Terrorism, *The Lawasia J.*, 1.
- Muller, W. H. (2007). *Anti-Money laundering—A short history*. *Anti-Money laundering: International law and practice*. John Wiley & Sons.
- Nsouli, M. S. M., & Le Gall, M. F. (2001). *The new international financial architecture and Africa* (No. 1-130). International Monetary Fund.
- Odeh, I. A. (2010). *Anti-money laundering and combating terrorist financing for financial institutions*. Durance Publishing.
- Phillips, C. L., & Nagle, H. T. (2007). *Digital control system analysis and design*. Prentice Hall Press.
- Ping, H. (2005). New trends in money laundering—from the real world to cyberspace. *Journal of Money Laundering Control*, 8(1), 48-55.
- Powers, W. T. (1973). *Behavior: The control of perception* (p. ix). Chicago: Aldine.
- Quirk, P. J. (1997). Macroeconomic implications of money laundering. *Trends in Organized Crime*, 2(3), 10-14.
- Quirk, P. J. (1997). Money laundering: muddying the macro economy. *Finance and Development*, 34, 7-9.
- Razzano, F. C. (1994). *American money laundering statutes: The case for a worldwide system of banking compliance programs*. *J. Int'l L. & Prac.* 3, 277.
- Reuter, P. (Ed.). (2012). *Draining development?: controlling flows of illicit funds from developing countries*. World Bank Publications.
- Rose, G. (Ed.). (2014). *Following the Proceeds of Environmental Crime: Fish, Forests and Filthy Lucre*. Routledge.
- Ryder, N., Turk Sen, U., & Hassler, S. (Eds.). (2014). *Fighting Financial Crime in the Global Economic Crisis*. Routledge.
- Savla, S. (Ed.). (2001). *Money laundering and financial intermediaries* (Vol. 8). Kluwer Law International.
- Savona, E. (2003). Obstacles in company law to anti-money laundering international co-operation in European Union Member States. *Financing Terrorism*, 57-85.
- Sienkiewicz, S. J. (2007). *Prepaid cards: vulnerable to money laundering?*. Federal Reserve Bank of Philadelphia Payment Cards Centre Discussion Paper, (07-02).

- Slatopolsky, E., Robson, A. M., Elkan, I., & Bricker, N. S. (1968). Control of phosphate excretion in uremic man. *Journal of Clinical Investigation*, 47(8), 1865.
- Stern, T., Kini, S., Cohen, D., & Heifetz, S. (2002). Money Laundering Abatement and Anti-Terrorist Financing Act of 2001, The. *Banking LJ*, 119, 1.
- Stessens, G. (2000). *Money laundering: a new international law enforcement model* (Vol. 15). Cambridge University Press.
- Sullivan, K. (2015). *Fraud and Anti-money laundering*. In *anti-money laundering in a nutshell* (pp. 151-158). A press.
- Sultzer, S. (1995). *Money laundering: The scope of the problem and attempts to combat it*. *Tenn. L. Rev.*, 63, 143.
- Takáts, E. (2011). A theory of “Crying Wolf”: The economics of money laundering enforcement. *Journal of Law, Economics, and Organization*, 27(1), 32-78.
- Turner, S. (2003). *US anti-money laundering regulations: an economic approach to cyber laundering*. *Case W. Res. L. Rev.*, 54, 1389.
- Unger, B. (2014). Money Laundering. In *Encyclopaedia of Criminology and Criminal Justice* (pp. 3137-3144). Springer New York.
- Unger, B., & Busuioc, E. M. (2007). *The scale and impacts of money laundering*. Edward Elgar Publishing.
- Unger, B., Forward, J., van den Broke, M., & Delano, I. (2014). *The economic and legal effectiveness of the european union anti-money laundering policy*. Edward Elgar Publishing.
- Van Duyne, P., von Lampe, K., & Newell, J. L. (2003). *Criminal finances and organising crime in Europe*. Wolf Legal Publishers.
- Villa, J. K. (1987). Critical View of Bank and the Money Laundering Statutes, *A. Cath. UL Rev.*, 37, 489.
- Vlcek, W. (2008). A Leviathan rejuvenated: Surveillance, money laundering, and the war on terror. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 20(1-4), 21-40.
- Wang, S. N., & Yang, J. G. (2007, August). A money laundering risk evaluation method based on decision tree. In *Machine Learning and Cybernetics, 2007 International Conference on* (Vol. 1, pp. 283-286). IEEE.
- Williams, P. (2001). Crime, illicit markets, and money laundering. *Managing global issues: Lessons learned*, 106-150.
- Zagaris, B. (1999). Selected developments in Latin America and The Caribbean in anti-money laundering. *Trends in Organized Crime*, 4(4), 111-118.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ayman Saleh Ragas
Doğum Yeri ve Yılı : Libya/Derne 05/08/1973
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : Arapça/İngilizce
E-posta : aymanraks@yahoo.com

Eğitim Durumu

Lise : Derna High School
Lisans : Higher instiute for comprehensive professions
Derna
Yüksek Lisans : Kastamonu Üniversitesi, S.B.E